

Gemeente Rijssen-Holten

Landschapsonwikkelingsplan
Deel 3; Projectenbundel

ВЯО
Ruimte | om *in* te leven

Gemeente Rijssen-Holten
Landschapsontwikkelingsplan
Deel 3; Projectenbundel

Documentatiepagina

Opdrachtgever(s):	Gemeente Rijssen-Holten
Titel rapport:	Landschapsontwikkelingsplan Deel 3; Projectenbundel
Rapporttype:	Eindrapport
Rapportnummer:	210X00043.029404_3
Datum:	December 2007
Projectteam gemeente Rijssen-Holten:	S.F. Inckel, H. Hoksbergen, E. Cuijpers, J. Korenrump.
Leden klankbordgroep:	B.Buijs (Oversticht), G.Derkman (Landschap Overijssel), B. de Graaf (Provincie Overijssel), H.Teekens (Waterschap Regge en Dinkel), E.Kok (Waterschap Rijn en IJssel), S. Coomans-van Hees (Waterschap Groot Salland), E.Hagedoorn (Dienst Landelijk Gebied Overijssel), dhr.Lentelink (IVN Rijssen-Enter), C.Schagen (Platform Recreatie en Toerisme), dhr.Schuppert (Wildbeheereenheid Holten), dhr. ter Horst (Overijssels Particulier Grondbezit), dhr.Ligterink (Milieuraad), W.Steegink (Land- en Tuinbouw Organisatie LTO-Noord).
Projectteam BRO:	Margreet Zwols, Hans van Kempen, Monique van der Linden, Margriet Snaaijer.
Trefwoorden:	Rijssen-Holten, Landschapsontwikkelingsplan, Landschapsvisie.
Beknopte inhoud:	Overzicht van projecten die in de komende 10 jaar zullen worden uitgewerkt en uitgevoerd, met als doel realisatie van de landschapsontwikkelingsvisie. Een overzicht van mogelijke financieringsinstrumenten is onderdeel van het plan.

Postbus 4 5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107 Boxtel
www.bro.nl

telefoon 0411 850 400
fax 0411 850 401
e-mail: boxtel@bro.nl

Inhoudsopgave

pagina

1. Inleiding	3	3. Financieringsinstrumentarium	75
		3.1 Inleiding	75
		3.2 Instrumentarium plattelandsontwikkeling	76
2. De projecten	5	3.3 Instrumentarium natuurontwikkeling	79
Algemene projecten	7	3.4 Instrumentarium recreatie en toerisme	81
Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkerhoek	21	3.5 Instrumentarium cultuurhistorie	82
Deelgebied 2; Westflank Holterberg	26	3.6 (Subsidie-) Instrumentarium pMJP Overijssel	84
Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek	30		
Deelgebied 4; De Schipbeek	35	Bijlage	
Deelgebied 5; De Holterberg	38	Uitvoeringsprogramma	87
Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look	42		
Deelgebied 7; Beuseberg, Zuurberg en Borkeld	49		
Deelgebied 8; Oostflank Holterberg	52		
Deelgebied 9; Omgeving de Leiding en Overtoom	54		
Deelgebied 10; De Rijsserberg	61		
Deelgebied 11; De Regge	71		

1. INLEIDING

Uitvoering van de visie van het landschapsontwikkelingsplan (LOP), is uiteindelijk het doel van dit LOP. Tijdens het opstellen van de landschapsvisie is een groot aantal projecten, dat kan bijdragen aan het realiseren van de visie genoemd of aangedragen door de leden van de projectgroep en klankbordgroep. In deze projectenbundel worden deze projecten benoemd.

Veel van de genoemde projecten zijn gericht op versterking van de kernkwaliteiten van het landschap van Rijssen-Holten en de gewenste streefbeelden. Natuurlijk zijn er nog meer projecten denkbaar die in de toekomst actueel kunnen worden en die binnen de doelstellingen van de visie passen. Ook deze projecten kunnen later worden uitgewerkt.

Alle projecten zijn beschreven in hoofdstuk 2, waarbij onderscheid wordt gemaakt in twee categorieën:

- algemene projecten;
- projecten per deelgebied.

De algemene projecten zijn van toepassing op meerdere deelgebieden binnen de gemeente of op de gehele gemeente Rijssen-Holten. Ook kunnen deze projecten gemeentegrens overschrijdend zijn waardoor bij de uitvoering samenwerking kan worden gezocht met andere gemeenten en optimaal gebruik kan worden gemaakt van het multiplier effect (synergie voordelen). Projecten per deelgebied zijn meer specifieke en locatiegebonden projecten. In bijgaande

tabel staan alle projecten opgenomen. Projecten die voortkomen uit ander bestaand/toekomstig beleid worden in deze projectenbundel wel benoemd en beschreven, maar niet verder uitgewerkt.

Van alle projecten is per project het hoofddoel aangegeven en een korte beschrijving, die is afgeleid van teksten en beelden uit de gebiedsbeschrijving en de gebiedsvisie. Vooral de beelden in de gebiedsvisie geven een indruk van de gewenste veranderingen ten opzichte van het huidige landschap.

Bij de projecten die in het kader van het LOP verder worden uitgewerkt, wordt naast het hoofddoel en een korte beschrijving tevens ingegaan op de uitvoeringsaspecten, waarbij verschillende fasen worden onderscheiden: voorbereidingsfase, ontwerpfase, realisatiefase en nazorg-/beheersfase.

Daarnaast wordt ingegaan op de organisatie van het project, waarbij aangegeven wordt wie de trekker van het project zal zijn en welke partijen bij het project worden betrokken. De trekker is verantwoordelijk voor het in gang zetten en houden van het betreffende project. Dat wil niet altijd zeggen dat de trekker ook al het werk moet doen, dit kan ook een kwestie van aansturing zijn van de genoemde overige partijen.

De aangegeven prioriteit per project is de prioriteit die op basis van de landschapsvisie (deel 2) aan de projecten wordt gegeven. Het is een voorlopige prioriteitstelling van projecten. De prioritering wordt namelijk ook in belangrijke mate bepaald door de beschikbare middelen en de beschikbare tijd bij de gemeente, hetgeen bij de prioriteitstelling per project nu nog niet is meegenomen.

De volgende indeling wordt gehanteerd:

- Projecten met een hoge prioriteit worden in de eerste twee jaar (2008 - 2009), of over langere tijd maar met directe ingang, gerealiseerd. Dit zijn de projecten, die gericht zijn op versterking van de landschap- of ecologische structuur.
- Projecten met een midden prioriteit worden zoveel mogelijk binnen de looptijd van dit plan van 10 jaar gerealiseerd (2009 – 2017). De voorbereiding van deze projecten zal in 2009 starten. Het zijn overwegend projecten die een individuele toegevoegde waarde hebben voor natuur en landschap.
- Projecten met een lage prioriteit worden binnen de looptijd van dit plan opgestart, dus voor 2017, maar zullen pas op langere termijn worden gerealiseerd.

In hoofdstuk 3 van deze projectenbundel wordt ingegaan op mogelijke financieringsinstrumenten.

In een separate bijlage is vervolgens het uitvoeringsprogramma opgenomen. In de bijbehorende tabel staat aangegeven welke projecten in het kader van het LOP verder kunnen worden uitgewerkt en welke projecten nader worden uitgewerkt via ander beleid. Ook staat aangegeven welke projecten dwarsverbanden hebben. In de tabel wordt ingegaan op de kostenraming en financieringsmogelijkheden per project. Tevens wordt aangegeven hoe de projecten kunnen worden ingepast in het (PMJP) Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied.

De gemeenteraad bepaalt uiteindelijk via de kadernota en bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling, welke prioriteiten worden gesteld

en welke projecten daadwerkelijk dat jaar in uitvoering worden genomen.

Tot slot moet nog worden opgemerkt, dat het transformeren van het landschap en het landschapsbeeld, vaak een kwestie van een lange adem is. Dit landschapsontwikkelingsplan is opgesteld voor een periode van tien jaar, maar de ontwikkeling van een landschap vergt veel tijd. Het proces van verandering gaat steeds door, landschap is dynamisch. Het is dan ook van belang om het plan actief uit te voeren en aan te jagen en tijdig te laten reageren op ontwikkelingen. Vooral de instrumenten die kunnen worden ingezet ten behoeve van landschapsontwikkeling veranderen snel. Regelmatige evaluatie van dit landschapsontwikkelingsplan (bijvoorbeeld 2-jaarlijks) voorkomt dat de visie en de projecten te snel verouderen en in onbruik raken.

Het is wenselijk dat de brede projectgroep en klankbordgroep die in het kader van het Landschapsontwikkelingsplan zijn opgericht en het LOP actief hebben begeleid ook na vaststelling van het LOP ten minste één keer per jaar bijeen blijven komen, om het landschapsontwikkelingsplan te evalueren. Met als doel de bij het LOP behorende projecten actief op de gemeentelijke agenda te houden en de projecten indien nodig bij te sturen. Daarnaast zal binnen de gemeente het projectteam dat betrokken is bij het opstellen van het LOP fungeren als projecttrekker. Dit projectteam bestaat uit mensen van verschillende gemeentelijke afdelingen/taakvelden, zodat continuïteit en interne afstemming binnen de gemeente gewaarborgd is.

2. DE PROJECTEN

Algemene projecten

- A.1 Opstellen vereveningsregels
- A.2 Opstellen inrichtingsplan voor inplaatsing agrarische bedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden
- A.3 Herstel en behoud cultuurhistorische elementen
- A.4 Zichtbaar maken en veiligstellen archeologische vindplaatsen
- A.5 Landschappelijke inpassing recreatieterreinen en andere vormen van bedrijvigheid
- A.6 Behoud historische erven
- A.7 Behoud zandwegen
- A.8 Voorlichting en educatie t.a.v. natuur en landschap
- A.9 Projecten t.a.v. berm- en slootbeheer
- A.10 Project landschapsonderhoud en -beheer

Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkerhoek

- 1.1 Versterken beplantingsstructuur ruilverkaveling Holten
 - a. vergroten openheid stroomgebied Soestwetering;
 - b. versterken beplantingsstructuur rand stroomgebied.
- 1.2 Project blauwe drager Soestwetering
- 1.3 Project versterken landschappelijke kwaliteit dorpsrand Dijkerhoek
- 1.4 Project beleefbaar maken waterwingebied Espelo

Deelgebied 2; Westflank Holterberg

- 2.1 Landschapsontwikkeling conform historische beplantingsstructuur
- 2.2 Behouden en versterken zichtrelatie met de Holterberg
- 2.3 Versterken van de betekenis van landgoed

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

- 3.1 Realisatie casco wegbeplantingen
- 3.2 Realisatie casco watergangen
- 3.3 Versterken openheid middengebied
- 3.4 Stimuleren weidevogelgebied Fliermaten
- 3.5 Zichtbaar maken landweren

Deelgebied 4; De Schipbeek

- 4.1 Natuurlijke inrichting Schipbeek
- 4.2 Tweezijdig beplanten Schipbeek
- 4.3 Realiseren beplantingsstructuur langs radiale wegen, kavelgrenzen

Deelgebied 5; De Holterberg

- 5.1 Verhogen natuurlijke kwaliteit door omvorming naald- naar loofbos
- 5.2 Verhogen natuurlijke kwaliteit door versterken samenhangheideterreinen en vergroten Holterheide
- 5.3 Verhogen belevingswaarde door open maken toppen van de Holterberg en herstellen zichtlijnen vanuit Holterberg in westelijke richting
- 5.5 Versterken recreatieve relatie Holten met Holterberg
- 5.4 Realiseren uitzichtpunt op de Holterberg

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

- 6.1 Landschapsontwikkeling conform historische beplantingsstruutuur
- 6.2 Realiseren ecologische verbindingzone Look
- 6.3 Aanleg nieuwe landgoed Look
- 6.4 Versterken openheid en herkenbaarheid Holter- en Lokerenk
- 6.5 Versterken recreatieve relatie Holten met Holterberg (zie ook 5.3)
- 6.6 Vergroten herkenbaarheid Waerdenborch
- 6.7 Verhogen landschappelijke kwaliteit dorpsrand Holten
- 6.8 Vergroten herkenbaarheid waterintrekgebied

Deelgebied 7; Beuseberg, Zuurberg en Borkeld

- 7.1 Beleefbaar maken hoogteverschillen en steilranden
- 7.2 Aanleg beplantingselementen op overgang Beuseberg – Fliermaten
- 7.3 Nieuwe recreatieve routes Beuseberg

Deelgebied 8; Oostflank Holterberg

- 8.1 Ontwikkelingsvisie Ligtenbergerweg:
- 8.2 Terugbrengen historische akkers in het bos (eenmans-esjes)

Deelgebied 9; Omgeving de Leiding en Overtoom

- 9.1 Stimuleren realisatie nieuwe natuur
- 9.2 Vergroten openheid
- 9.3 Realiseren recreatieve routes
- 9.4 Accentueren dijkwegen en behoud historisch verkavelingspatroon
- 9.5 Herstel Zunasche wal

9.6 Aanleg ecologische verbindingzone Elsenerbeek

Deelgebied 10; De Rijsserberg

- 10.1 Verhoging natuurwaarden bos
- 10.2 Behoud en ontwikkeling heide- en jeneverbesterreinen
- 10.3 Aanpassen recreatieve zonering Rijsserberg
- 10.4 Versterken natuurlijke bosranden Rijsserberg
- 10.5 Herinrichten omgeving ecodukt A1
- 10.6 Aanleg landschapselementen westflank Rijsserberg
- 10.7 Landschappelijke overgang oostflank Rijsserberg
- 10.8 Stimuleren natuurlijke bostuinen

Deelgebied 11; De Regge

- 11.1 Herstel en ontwikkeling half-open rivierlandschap
- 11.2 Accentueren entree van Rijssen - Regge
- 11.3 Ontwikkelen recreatief-educatief punt
- 11.4 Herstel Zunasche wal (zie project 9.5)

Algemene projecten

A.1 Opstellen vereveningsregels

Doel

Het uitwerken van vereveningsregels die ten doel hebben ontwikkelingen die geld opleveren, maar landschappelijk geen meerwaarde bieden, mee te laten betalen aan landschapsontwikkeling volgens vooraf vastgestelde regels.

Beschrijving

In de ruimtelijke ordening, en ook in een landschapsontwikkelingsplan, zitten in één en hetzelfde plan vaak onderdelen die geld opleveren en onderdelen die geld kosten. Wanneer bijvoorbeeld agrarische grond gebruikt mag worden voor het bouwen van een huis, dan wordt de economische waarde van die grond hoger en dat besluit (om landbouwgrond om te zetten naar woondoeleinden) levert dus geld op voor de initiatiefnemer. De aanleg van een ontsluitingsweg kost geld, dat geldt ook voor de aanleg en onderhoud van landschapselementen. Wanneer de opbrengsten van de hogere grondwaarde gebruikt worden om de kosten voor onder andere de aanplant van beplantingselementen te dekken spreken we van verevening.

In het buitengebied komen diverse voorbeelden van waardetoeename voor, bijvoorbeeld als een agrarisch gebouw voor kantoor gebruikt mag worden, of wanneer een extra woning mag worden gebouwd of een woonhuis wordt uitgebreid boven de standaardnorm. De omvang van de waardetoeename is via een residuele bere-

kening in de meeste gevallen objectief en vrij nauwkeurig te bepalen.

Maatregelen in het buitengebied die geld kosten zijn bijvoorbeeld de aanleg van een houtwal of het herstel van een steilrand. De kosten bestaan uit de waardevermindering van de grond (als de bestemming gewijzigd wordt) de aanlegkosten en de beheerkosten.

Verevening in het buitengebied gaat over het type maatregelen die in voorgaande alinea's beschreven zijn.

Uitgangspunt bij verevening is wel dat het gaat om nieuwe ontwikkelingen die niet passen binnen het vigerende bestemmingsplan. Ontwikkelingen die volgens het bestaande beleid (vigerend bestemmingsplan, Rood voor Rood beleid en in opstelling zijnde VAB-beleid) mogelijk zijn vallen niet onder de vereveningsregels.

Er zijn verschillende schaalniveaus waarop verevening kan worden geregeld.

- Het laagste niveau is het meest toegepast en noemen we 'binnenplanse verevening'. Binnen één (bestemmings)plan, tegenwoordig vaak projectenveloppe genoemd, worden kosten en opbrengsten verevend. In het buitengebied is dit bijvoorbeeld een erf met gebouwen en de aanliggende landschappelijke elementen.
- Een niveau erboven zijn exploitatiegebieden. Dit zijn begrensde gebieden, die niet noodzakelijkerwijs integraal ontwikkeld worden, waarbinnen verevend zou kunnen worden. In het Landschapsontwikkelingsplan zijn deelgebieden onderscheiden waar (na invoering van de grondex-

plaatwet) op deze wijze de financiering geregeld kan worden.

- Verevening kan ook op gemeentelijk niveau plaatsvinden. Een 'fonds grote werken' is een voorbeeld van verevening op gemeentelijk niveau. Voor het buitengebied zou dit een 'groenfonds' of een 'landschapsfonds' kunnen zijn. Bij ontwikkelingen die het landschap aantasten wordt een vooraf bepaald bedrag gestort in het landschapsfonds, waaruit vervolgens elders in de gemeente landschapsontwikkeling kan worden betaald.
- In de provincie Limburg vindt verevening op provinciaal niveau plaats. In deze provinciale regeling wordt een algemene heffing op rode ontwikkeling voorgestaan en de middelen worden gebruikt voor het realiseren van provinciale groene doelen. De provincie Overijssel kent nog niet een dergelijke regeling, maar de Limburgse regeling biedt mogelijk wel kaders die toegepast kunnen worden op gemeentelijk of regionaal niveau.

Er zijn ook doelgerichte vormen van verevening zoals de rood voor rood regeling en de regeling voor nieuwe landgoederen. Beide zijn vormen van genormeerde binnenplanse verevening. In het geval van rood voor rood vindt verevening plaats in de vorm van directe landschapsontwikkeling (in natura), vaak gecombineerd met het storten van geld in een landschapsfonds. Bij nieuwe landgoederen vindt de totale landschapscompensatie in natura plaats.

Er zijn diverse obstakels bij het toepassen van verevening. Deze zijn juridisch, beleidsmatig van aard. Toch is dit eerder een technisch dan een fundamenteel probleem. De beleidskeuzes, de wijze van regelen en een heldere normering zijn cruciaal. En dat moet gewoon goed worden vastgelegd. Het uitgangspunt is dat als je het

echt wilt en duidelijk en eenvoudig regelt, het ook mogelijk en toepasbaar is.

Uitvoering:

- Voorbereidingsfase
 - Uitwerken mogelijke vormen van verevening (diverse opties/bandbreedte);
 - Voeren van gesprekken met (ervaring)deskundigen;
 - Praktijkvoorbeelden elders Nederland toetsen aan gewenste vormen van verevening en aan de situatie in Rijssen-Holten;
 - Brainstormmiddag (ambtelijk) over (on)mogelijkheden bij verevening (juridisch, beleidsmatig, technisch);
 - Brainstormmiddag met bestuurders;
- Ontwerpfase
 - Nader uitwerken meest optimale vorm(en) van verevening voor Rijssen-Holten;
 - Uitwerken heldere regels en normering;
 - Juridisch toetsen uitgewerkte vorm(en) van verevening;
 - Terugkoppeling met relevante partijen;
 - Uitwerken toetsingskader voor verevening in natura (zowel ten aanzien van aanleg als beheer);
 - Uitwerken vereveningsregels bij vorming landschapsfonds;
 - Uitwerken juridische aspecten (overeenkomst, e.d.)
 - Vaststellen toetsingskader en vereveningsregels in gemeenteraad

- Realisatiefase
 - Toepassen toetsingskader en vereveningsregels in Rijssen-Holten;
 - Beoordeling en begeleiding van verzoeken;
- Nazorg-/beheerfase
 - Evaluatie toepassing toetsingskader en vereveningsregels na 1-2 jaar en eventueel aanpassen regels en normering;
 - Beoordeling behaald resultaat vereveningsmaatregelen na 2, 5 en 10 jaar en evt. doorvoeren verbeteringen.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: provincie Overijssel, andere gemeenten, Landschap Overijssel, Oversticht.
Prioriteit: Hoog

Algemene projecten

A.2 Opstellen inrichtingsplan voor inplaatsing agrarische bedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden

Doel

De landbouwontwikkelingsgebieden vormen zoekgebieden voor de intensieve vormen van veehouderijbedrijven.

Beschrijving

Op deze gebieden zal de komende jaren een meer of minder grote druk worden uitgeoefend voor vestiging van intensieve vormen van veehouderij met enorme bebouwingsoppervlakten, die het landschap ingrijpend zullen veranderen. Om hierop voorbereid te zijn zal de gemeente een inrichtingsplan voor de landschapsontwikkelingsgebieden opstellen.

Uitvoering en organisatie

Het project opstellen **inrichtingsplan landbouwontwikkelingsgebieden** komt niet voort uit het LOP, maar is een project dat volgt uit het reconstructieplan en dat in de voorbereidende fase verkeerd. De gemeente Rijssen-Holten is de trekker van het project en de provincie en LTO zijn overige partijen.

Het is een parallelproject waaronder een paar specifieke uitwerkingsprojecten van het LOP die betrekking hebben op de deelgebieden 1, 3 en 4 kunnen worden ondergebracht. De specifieke aspecten in het kader van het landschapsontwikkelingsplan komen bij de projecten per deelgebied aan de orde.

Algemene projecten

A.3 Herstel en behoud cultuurhistorische elementen

Doel

Het herstellen en behouden van waardevolle cultuurhistorische elementen, waaronder markegrenzen, markestenen, verkavelingspatronen, steilranden, monumenten, etc. Alsmede herstel en behoud van meer recente historische (landschaps)elementen als tichelgaten (deelgebied 10), relictten uit de WOII (V1 lanceringspunt bij Schietbaanweg, loopgraven bij Holterberg), e.a.

Het meer beleefbaar maken van de nog aanwezige cultuurhistorische elementen voor bewoners en recreanten maakt hier ook onderdeel van uit.

Beschrijving

Binnen de gemeente liggen een groot aantal bekende en nog onbekende cultuurhistorische elementen. Een aantal daarvan zijn algemeen voorkomend of verspreid over de gemeente, een aantal zijn in het kader van het LOP benoemd bij specifieke deelgebieden. Om te voorkomen dat niet benoemde cultuurhistorische elementen tussen wal en schip vallen is dit algemene project geformuleerd.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Lokaliseren cultuurhistorische elementen en beschrijven karakteristiek (van het element, de omgeving, historie en evt. specifieke beplanting)

- Ontwerpfase
 - Herkenbaarheid van het element in het landschap vergroten, evt. door het element nader aan te duiden (ontwerpen huisstijl, zie ook project A4)
 - Opstellen eventueel herstelplan voor het cultuurhistorisch element en de directe omgeving;
 - Opnemen locatie in cultuurhistorische route (indien dit niet de waarde/kwetsbaarheid van het element aantast)
- Realisatiefase
 - Veiligstellen cultuurhistorische elementen en de directe omgeving ervan, door planologische bescherming in bestemmingsplan;
 - Uitvoeren herstelplannen;
 - Uitwerken cultuurhistorische route en evt. aanduiden markante locaties met informatieborden (nadere uitwerking in **Recreatienota**).
- Beheerfase
 - Naast herstelplan ook beheerplan opstellen voor behoud cultuurhistorische elementen

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: Oversticht, historische kring, VVV
Prioriteit: Midden

Algemene projecten

A.4 Zichtbaar maken en veiligstellen archeologische vindplaatsen

Doel

Beleefbaar maken van de vroege historie van Rijssen-Holten door het zichtbaar maken van archeologische waarden / vindplaatsen en het veiligstellen ervan.

Beschrijving

Binnen de gemeente Rijssen Holten zijn acht locaties met hoge archeologische waarden bekend. Bij alle locaties gaat het om hoge archeologische waarden door de aangetroffen sporen van vroege bewoning. De oudheid van de vondsten kan per locatie flink verschillen en varieert tussen 4200vC. tot 1500 nC. In de analyse is een korte beschrijving van de acht locaties opgenomen. Eén van de locaties is de Waerdenborch, zie project 6.4.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase:
 - Analysedocument, deel 1 LOP
- Ontwerpfase:
 - Ontwikkelen huisstijl voor aanduiden van vindplaatsen.
 - Opstellen eventuele herstelplannen of ontwerp voor de vindplaatsen.
 - Recreatieve cultuurhistorische-archeologische route leiden langs deze vindplaatsen (**uitwerking in kader van de recreatienota**)

- Realisatiefase
 - Veiligstellen vindplaatsen in bestemmingsplannen
 - Aanduiden vindplaatsen met informatiebord
 - Uitvoeren herstelplannen
- Nazorg-/beheerfase
 - Beheer en onderhoud locaties

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.

Overige partijen: Provincie Overijssel, Het Oversticht.

Prioriteit: Midden

Algemene projecten

A.5 Landschappelijke inpassing recreatieterreinen en andere vormen van bedrijvigheid

Doel

Tegengaan van harde contrasten en onaantrekkelijke beelden vanuit het omringende landschap op recreatievoorzieningen (recreatieterreinen voor verblijfsrecreatie en andere intensieve vormen van recreatie) alsmede nieuwe bedrijfseconomische functies, niet zijnde agrarische functies.

Beschrijving

Binnen de gemeente Rijssen-Holten liggen meerdere terreinen voor verblijfsrecreatie, vooral aan de rand van de Holterberg en Rijsserberg. Alle terreinen liggen in een zeer groene omgeving. Het beeld wordt bepaald door bossen, houtwallen en doorzichten naar tussenliggende ruimtes. Vanuit deze ruimtes en vanuit het meer open agrarische gebied, zijn echter ook de terreinen voor verblijfsrecreatie zichtbaar. Vooral caravanterreinen en bungalowterreinen vallen erg op. De bebouwing en zeker ook de bebouwingskleur van bungalowterreinen is niet karakteristiek en beïnvloeden de belevingswaarde van het landschap op een negatieve manier. Dit kan ondergaan worden door de terreinen beter landschappelijk in te passen. In de visie (zie paragraaf 4.6) is een voorbeeld gegeven van een mogelijke randbeplanting.

Overigens geldt het project niet alleen voor terreinen voor verblijfsrecreatie, maar ook voor overige recreatieterreinen met een hoge

intensiteit van bebouwing, en voor niet passende andere vormen van bedrijvigheid (met uitzondering van agrarische bebouwing).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Opstellen vereveningsregels (project A1);
 - Inventariseren van prioritaire en niet-prioritaire terreinen;
- Ontwerpfase
 - Bij nieuwe ontwikkelingen sturen op een verbeterde landschappelijke inpassing (via verevening), ook als dat ten koste gaat van economische gebruiksruimte en/of voor standplaatsen/bungalows;
- Realisatiefase
 - Beplantingsranden van grootschalige bedrijven en recreatieterreinen opnemen op plankaart bestemmingsplan;
 - Uitbreiding van bedrijven en verblijfsrecreatieterreinen ten koste van de vastgestelde beplantingsrand is niet toegestaan.
- Beheerfase
 - Een goed beplantingsplan en beheerplan moeten een standaard onderdeel vormen van niet-agrarische bedrijven en terreinen voor verblijfsrecreatie.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.

Overige partijen: Recreatie-ondernemers en andere ondernemers

Prioriteit: Hoog

Opmerking

Dit project is vooral van belang voor deelgebied 2, 6, 7, 8 en 10.

Algemene projecten

A.6 Behoud historische erven

Doel

Behoud en (her-)ontwikkeling van historische panden en erven in het buitengebied. In het bijzonder gaat het om boerderijen en de daarbij behoren karakteristieke bijgebouwen en erven met beplantingen.

Beschrijving

Gebouwen, erven en landschappen zijn zeer sterk met elkaar verweven. De fysieke ondergrond van zand, veen en klei, het type landschap en het type bedrijfsactiviteit zijn mede bepalend voor de ontwikkeling van de gebouwen en erven. Er is een duidelijk verschil tussen karakteristieke gebouwen en erven in Salland en in Twente. Daar Rijssen-Holten op de grens ligt van Salland en Twente komen beide karakteristieken in de gemeente voor. Gebouwen en erven vormen ensembles (specifiek samenhangende elementen) in het landschap. Binnen de gemeente zijn door Het Oversticht vier typen karakteristieke boerderijen onderscheiden. Deze zijn samen met karakteristieken van landschappelijke situatie en erven beschreven in de analyse.

Veel boerderijen en erven zijn onder de invloed van tijd veranderd, verrommeld of verpauperd. Deze panden en erven zijn echter beeldbepalend voor het buitengebied en daarom bestaat de wens deze zoveel mogelijk te behouden of te herstellen. Door het Oversticht is in het kader van het bestemmingsplan buitengebied van de

gemeente in 2006 een inventarisatie verricht naar karakteristieke boerderijen. Door bureau Waardenburg zijn in het kader van het LOP karakteristieke beplantingselementen op erven geïnventariseerd, waaronder hoogstam boomgaarden en beeldbepalende eiken (zgn. "eikengaarden"). Beide inventarisaties vormen de basis voor dit project.

Het project "Streekeigen Huis en erf" is erop gericht om enerzijds bewustwording te kweken voor landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de erven, anderzijds concrete uitvoering (opknappen van erven en evt. bebouwing) te stimuleren. Dat opknappen varieert (zo leert de ervaring van vergelijkbare projecten in andere gemeenten) van het aanplanten van bomen en hagen tot het vervangen c.q. terugbrengen van luiken, opknappen van een bakhuis, hooiberg e.d. De advisering vindt plaats door het Oversticht, de werkzaamheden betreffende bebouwing worden daarbij begeleid door de Monumentenwacht, de beplantingswerkzaamheden worden door Landschap Overijssel begeleid.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Kijken of dit project samen met andere gemeenten kan worden opgepakt (multiplier effect) in het kader van het provinciale project Streekeigen huis en erf;
 - Inventarisaties van Oversticht (karakteristieke bebouwing) en Bureau Waardenburg (karakteristieke erven) samenbrengen;
 - Bepalen of regeling zowel voor bebouwing als voor beplanting gaat gelden of alleen voor erfbeplanting.

- Ontwerpfase
 - Inventariseren van kansrijke projecten tot herstel van erven binnen de gemeente Rijssen-Holten i.s.m. ervenconsulent van het Oversticht;
 - Opstellen regeling ter verbetering van boerderij en erf
 - Gratis voorlichting en deskundig advies voor eigenaren
- Realisatiefase
 - In overleg met eigenaren prioriteiten bepalen
 - Subsidiëring (geheel/gedeeltelijk) voor onderhoud erven
 - Subsidiëring (gedeeltelijk) aanschaf nieuwe bomen en struiken
- Nazorg-/beheerfase
 - Advisering inzake onderhoud en beheer

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten i.s.m. het Oversticht

Overige partijen: Omliggende gemeenten, Monumentenwacht, Landschap Overijssel, LTO, particulieren.

Prioriteit: Hoog

Opmerking

Binnen de gemeente Rijssen-Holten is het project vooral van belang voor de deelgebieden 1, 2, 6 en 7.

Algemene projecten

A.7 Behoud zandwegen en holle wegen

Doel

Behoud van de cultuurhistorisch en landschappelijk waardevolle zand en holle wegen. Versterken van de natuurwaarde en eventuele recreatieve betekenis van deze wegen.

Beschrijving

Binnen de gemeente Rijssen-Holtten, maar ook daarbuiten ligt een groot aantal zandwegen en holle wegen. Zandwegen zijn zeer karakteristiek voor het landschap van Salland en Twente. Ook nu nog hebben deze wegen een grote invloed op de beleving en aantrekkelijkheid van het landschap, maar ook zijn de zandwegen en holle wegen van belang voor de flora en fauna, daar een groot aantal diersoorten, waaronder vlinders en insecten, maar ook de zandhagedis, zich langs en via zandwegen makkelijker kunnen verspreiden dan via verharde wegen. De holle wegen zijn cultuurhistorisch van groot belang, deze holle wegen lopen o.a. langs en door de enken en langs en door de Beuseberg, Zuurberg.

De kwaliteit van de zandwegen en holle wegen moet zoveel mogelijk behouden blijven. De betekenis van deze wegen kan verder worden versterkt door ze een herkenbare rol te geven. De onverharde wegen bieden kansen voor natuur, maar ook voor routes voor langzaam verkeer. Deze routes zijn bij voorkeur ook gemeentegrens overschrijdend. Niet alle zandwegen en holle wegen zijn echter gebaad bij een verhoogde recreatieve druk, hiernaar zal eerst onderzoek moeten worden gedaan.

Uitvoering

Vorbereidingsfase:

- Inventarisatie van alle onverharde wegen en holle wegen, evenals de cultuurhistorische, ecologische, functionele en recreatieve waarde van deze wegen en de kwetsbaarheid

Ontwerpfase:

- Vaststellen welke zandwegen en holle wegen beslist niet verloren mogen gaan en wat de belangrijkste functie is van deze wegen.

Realisatiefase/Beheerfase:

- Recreatieve routes over zandwegen nader uitwerken en uitvoeren in het kader van **Recreatienota**, project "realisering regionale routes". Daarbij rekening houden met de kwetsbaarheid van de zand- en holle wegen.
- Onderhoudsplan opstellen voor zandwegen en holle wegen die behouden moeten blijven (zowel onderhoud ten aanzien van het wegdek (schaven/uitvullen) als onderhoud ten aanzien van bermen, sloten en de aanliggende beplanting.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holtten.
Overige partijen: overige gemeenten, IVN, VVV, recreatieondernemers.
Prioriteit: Hoog

Opmerkingen

Project is van belang voor alle deelgebieden.

Algemene projecten

A.8 Voorlichting en educatie t.a.v. natuur- en landschap

Doel:

Vergroten draagvlak en enthousiasme voor natuur- en landschapsontwikkeling en natuur- en landschapsbeheer onder bewoners in het buitengebied.

Beschrijving:

Door voorlichting en educatie worden mensen meer bewust van landschappelijke waarden en aanwezige natuurwaarden. Dit verhoogt de belevingswaarde van mensen en verhoogt het draagvlak voor uit te voeren projecten. Door voorlichting te geven over beheer en onderhoud van landschapselementen en de waarde ervan voor flora en fauna, zullen bewoners zich meer bewust worden van het belang van beheer en onderhoud en hier eerder tot overgaan. Het ontstaan van een vereniging voor natuur- en landschapsbeheer kan hiervan ook het gevolg zijn en zal door de gemeente worden gestimuleerd.

Uitvoering:

- Voorbereidingsfase/ontwerpfase
 - Opstellen communicatieplannen voor diverse uitvoeringsprojecten in het kader van het LOP (bosbeheer, ecoduct, agrarisch natuurbeheer, boomfeestdag, etc.)
 - Onderzoeken samenwerking met andere gemeenten
- Realisatiefase/beheerfase

- Voorlichting door de gemeente en Landschap Overijssel op projectbasis
- Stimuleren van bestaande lokale natuur- en landschapsverenigingen voor het geven van voorlichting;

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten i.s.m. natuur- en landschapsverenigingen die actief zijn binnen de gemeente en i.s.m. Landschap Overijssel;

Overige partijen: andere gemeenten, IVN, Stimuland, milieuraad, wildbeheerseenheid Rijssen en Holten, e.a.

Prioriteit: Midden

Algemene projecten

A.9 Projecten t.a.v. berm- en slootbeheer

Doel:

Een betere benutting van de ecologische potenties van de gemeentelijke bermen en de sloten.

Beschrijving:

Voor de bermen van de gemeente Rijssen-Holten is recent een berm- en slootbeheerplan opgesteld op basis van inventarisatie van de gemeentelijke bermen. Dit plan gaat uit van de verschillende functies die de berm vervult, en geeft locaties aan waar (meer) ecologisch beheer mogelijk is. Functies en uitgangspunten zoals (verkeers)veiligheid, voorkomen van overlast, etc. moeten te allen tijde worden nagestreefd.

Uitvoering:

Het gewijzigde berm- en slootbeleid is op dit moment in voorbereiding en zal waarschijnlijk in 2008 als proef van start gaan. De trekker van het project is de gemeente Rijssen-Holten. Voor het opstellen van het nieuwe berm- en slootbeheerplan van de gemeente Rijssen-Holten is een klankbordgroep geraadpleegd waarin onder andere het IVN, de Milieuraad, de LTO en de waterschappen zijn vertegenwoordigd.

Projecten die betrekking hebben op het berm- en slootbeheer worden uitgewerkt in het **gemeentelijke berm- en slootbeheerplan** en niet in het landschapsonwikkelingsplan.

Algemene projecten

A.10 Project landschapsonderhoud en beheer

Doel:

Adequaat onderhoud en beheer van bestaande landschapselementen, inclusief wegwerken van achterstallig onderhoud.

Beschrijving:

Goed landschapsonderhoud en beheer, inclusief het wegwerken van achterstallig onderhoud, is net zo belangrijk als de aanleg van nieuwe beplantingselementen. Landschapsonderhoud en beheer dient daarom binnen de gemeente voldoende aandacht te krijgen. Alleen nieuwe beplantingselementen toevoegen zonder beheer en onderhoud van de bestaande elementen leidt tot achteruitgang en verrommeling van het landschap. Daarom dient onderhoud en beheer van bestaande beplantingselementen zowel op gemeentelijk grondgebied als bij andere grondeigenaren voldoende aandacht te krijgen. Ook dient bij ieder project gericht op ontwikkeling van landschapselementen aandacht te worden besteed aan de wijze waarop onderhoud en beheer in de toekomst zal plaatsvinden. Bekeken moet worden in hoeverre het provinciaal beleidskader voor Groen Blauwe Diensten daar in de toekomst een bijdrage aan kan leveren.

De gemeente heeft een bestaand beheersysteem voor het onderhoud van beplantingselementen. Door bureau Waardenburg is in het kader van het LOP een inventarisatie gemaakt van de bestaande beplantingselementen in de gemeente en de onderhoudstoe-

stand. Op basis van de landschapsvisie wordt aangegeven welke beplantingselementen conform de visie moeten worden behouden en welke onderhoudsmaatregelen gewenst zijn.

De inventarisatie van bureau Waardenburg is inmiddels gekoppeld aan het GIS-systeem van de gemeente. Het beheersysteem voor het onderhoud van beplantingselementen van de gemeente is een administratief systeem (databestand). Het is wenselijk beide systemen te koppelen zodat de gegevens van de inventarisatie optimaal kunnen worden gebruikt voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke beplantingselementen.

Om landschapsonderhoud op particuliere gronden te stimuleren en uit te voeren zijn in verschillende gemeenten verenigingen voor natuur- en landschapsbeheer actief. Mogelijk kan een dergelijke vereniging ook in Rijssen-Holten actief worden.

Uitvoering:

- Voorbereidingsfase (LOP)
 - Inventarisatie landschapselementen Bureau Waardenburg (onderdeel van lop);
 - bepalen onderhoudsmaatregelen bestaande beplantingselementen conform landschapsvisie (onderdeel lop);
- Ontwerpfase
 - beheersysteem van de gemeente omzetten naar een Gis omgeving en koppelen aan inventarisatiegegevens Bureau Waardenburg.

- Opstellen beheer- en onderhoudsplan gemeentelijke beplantingen conform LOP en rekening houdend met standaard werkwijze/werkplannen gemeente;
- Opstellen regeling Groene Blauwe Diensten ter financiering beheer en onderhoudsmaatregelen;
- Onderzoeken mogelijkheden voor stimulering vereniging voor natuur- en landschapsbeheer al dan niet samen met andere gemeenten.
- Realisatiefase/beheersfase:
 - Wegwerken achterstallig onderhoud (extra werk)

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
 Overige partijen: Grondeigenaren, verenigingen voor natuur- en landschapsbeheer, omliggende gemeenten
 Prioriteit: Hoog

Projecten per deelgebied

Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkelhoek

1.1 Versterken beplantingsstructuur ruilverkaveling Holten

Doel:

Versterking van de beplantingsstructuur die is ingezet tijdens de ruilverkaveling Markelo-Holten, in combinatie met het vergroten van de openheid van het stroomgebied van de Soestwetering.

Beschrijving:

Het landschap van het gebied rond de Soestwetering is sterk bepaald door de ruilverkaveling Markelo-Holten, die in de jaren 70-80 van de vorige eeuw is doorgevoerd. Kenmerkend is een sterk generationaliseerd agrarisch landschap met daarin de Soestwetering en een zigzag patroon van bosopstanden op de rand van het stroomgebied. In de visie is er voor gekozen om deze karakteristiek nog duidelijker zichtbaar te maken, door enerzijds het vergroten van de openheid van het stroomgebied van de Soestwetering, en anderzijds het uitbreiden van de beplantingsstructuur op de rand van het stroomgebied.

De uitvoering van het project resulteert in 2 deelprojecten die nauw met elkaar samenhangen.

- a. vergroten openheid van het stroomgebied van de Soestwetering;

- b. uitbreiding beplantingsstructuur op rand van het stroomgebied;

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.

Overige partijen: particulieren

Prioriteit: Midden

1.1 A Vergroten openheid van het stroomgebied Soestwetering

Beschrijving

Het vergroten van de openheid in het centrale gebied vergroot het contrast met de beplantingsstructuur op de rand van het stroomgebied en gaat samen met mogelijkheden voor optimalisering van de agrarische bedrijfsvoering. In de visie is het beoogde open stroomgebied begrensd (paragraaf 4.1). Binnen deze begrenzing wordt er naar gestreefd geen nieuwe beplanting toe te voegen en te bezien of bestaande beplanting moet worden verwijderd.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Middels verrichtte inventarisatie Bureau Waardenburg, te verwijderen en te behouden beplanting op kaart zetten.
 - Op kaartbeeld onderscheid maken in gemeentelijke beplanting en beplanting van derden;
- Realisatiefase
 - Te verwijderen gemeentelijke beplanting verwijderen;
 - Verlenen van een kapvergunning en aanlegvergunning bij verwijdering van beplanting uit het centrale gebied, onder

de voorwaarde dat compensatie plaatsvindt op rand stroomgebied (zie project 1.1B)

- Openheid van het gebied benadrukken in bestemmingsplan, incl. voorschriften (aanlegvergunning beplantingselementen);
- Beheerfase
 - Tegengaan van nieuwe aanplant in het gebied door gemeente en particulieren, m.u.v. erfbeplanting;

Opmerkingen

Project 1.1A heeft directe relatie met project 1.1B

1.1 B Versterken beplantingsstructuur rand stroomgebied;

Beschrijving

Op het kaartbeeld in de landschapvisie is de bestaande karakteristieke beplantingen aangegeven en is indicatief de beplantingsstructuur aangevuld (zie visie, paragraaf 4.1). Realisatie zal plaatsvinden door verevening en middels compensatie van het verwijderen van beplanting in het stroomgebied van de Soestwetering.

Het ontwerp is indicatief uitgewerkt in LOP en de uitvoering kan daarvan afwijken mits passend binnen de doelstelling en uitgangspunten.

Gezien het feit dat het een belangrijk gebied is voor de grondgebonden landbouw is bij de aanleg van nieuwe beplanting uitgangspunt dat bestaande volwaardige agrarische bedrijven niet door de aan te leggen beplanting in hun bedrijfsvoering mogen

worden beperkt en huiskavels niet mogen worden aangetast (tenzij de agrariër dit zelf wil).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Bestaande beplanting als te behouden structuur opnemen in het bestemmingsplan buitengebied.
 - Randvoorwaarden opnemen voor versterken beplantingsstructuur
- Realisatiefase
 - Verlenen aanlegvergunning beplanting ter aanvulling van de beplantingsstructuur van de ruilverkaveling (op de rand van het stroomgebied).
 - Evt. compenserende gemeentelijke beplanting aanleggen in beplantingsstructuur, op eigendom gemeente;
 - Aanleg particuliere beplanting als gevolg van vereveningsmaatregelen of aanleg compenserende beplanting n.a.v. project 1.1.A.
- Beheersfase
 - Beheer en onderhoud bestaande beplantingselementen in te behouden structuur (beplanting van gemeente door gemeente; beplanting van particulieren door particulieren).

Opmerkingen

Project 1.1B heeft directe relatie met project 1.1A

Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkerhoek

1.2 Project blauwe drager Soestwetering

Doel

Verhogen van het natuurlijke karakter van de Soestwetering, wat samen moet gaan met verhoging van de waterkwaliteit en een sterkere beleving van de Soestwetering in het open stroomgebied.

Beschrijving

Het deelgebied Espelo, Dijkermaten en Dijkerhoek is het brongebied van de Soestwetering, maar het watersysteem als zodanig is slecht te herkennen. Naar aanleiding van de Europese Kaderrichtlijn Water is een deel van de Soestwetering bovendien aangewezen als waterlichaam van het type "sterk veranderde wateren", met de ambitie tot verbetering van de waterkwaliteit en –kwantiteit en ecologische betekenis. Dit houdt in dat het oppervlaktewater in 2015 minimaal moet voldoen aan een "goed ecologisch potentieel". Deze ambitie wordt mede bereikt door de Soestwetering te herprofilen volgens 'Waternood' en een meer natuurlijke inrichting te geven. Daarmee wordt tevens de herkenbaarheid van de Soestwetering in het landschap vergroot.

Het overige deel van de Soestwetering zal op de lange termijn een toekomstige duurzame inrichting krijgen volgens de methodieken van Waternood. Een mogelijk profiel voor de Soestwetering is geschets in de visie (zie paragraaf 4.1).

Uitvoering

Waterschap Groot Salland stelt een herinrichtingsplan op voor de Soestwetering volgens de methodieken van Waternood, waarbij de Soestwetering wordt geherprofileerd en een meer natuurlijke inrichting krijgt. De uitvoering vindt plaats in termijnen waarbij het deel van de Soestwetering dat is aangewezen in het kader van de KRW het eerst aan de beurt is.

Organisatie

Trekker: Waterschap Groot Salland.
Overige partijen: Gemeente Rijssen-Holten, LTO, Particulieren.
Prioriteit: Prioriteit "midden" voor het deel van de Soestwetering dat is aangewezen als waterlichaam in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (realisatie 2015).
Prioriteit "laag" voor het overige stroomgebied van de Soestwetering (uitvoering na 2015).

Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkerhoek

1.3 Project versterken landschappelijke kwaliteit dorpsrand Dijkerhoek

Doel

Versterken van de landschappelijke kwaliteit van de dorpsrand van Dijkerhoek en het creëren van een meer gelijkmatige overgang naar het groene buitengebied.

Beschrijving

Buiten het kader van dit LOP zal een ontwikkelingsvisie worden opgesteld voor Dijkerhoek. Landschappelijke kenmerken en inpassingen zullen daar in worden meegenomen. Vanuit het LOP worden als aandachtspunten meegegeven:

- De hardheid van dorpsrand aan de zuidwest zijde en het contrast met de meer historische, groene dorpsrand aan de oost zijde;
- De verrommeling van de dorpsrand bij de entree aan de westzijde;
- De samenhang tussen rationeel vormgegeven recente uitbreidingen in relatie tot meer organische historische dorpspatronen en patronen in de ondergrond.
- Het molenbiotoop, daarbinnen mag geen hoog opgaande beplanting staan en/of worden aangeplant.
- Landschappelijke kwaliteit (groenstructuur) van de dorpsrand verbeteren.

- Creëren meer geleidelijke landschappelijke overgangen van buitengebied naar Dijkerhoek en vanuit het dorp naar het buitengebied.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Uitgangspunten landschappelijke kwaliteit dorpsrand
 - Opstellen beplantingsplan en plan van aanpak
- Realisatiefase
 - Uitwerken in dorpsplan voor Dijkerhoek
- Beheerfase
 - Opstellen beheerplan na uitwerken dorpsplan Dijkerhoek

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten

Overige partijen: Bewoners.

Prioriteit: Hoog

Opmerkingen

Voor Dijkerhoek wordt een dorpsplan opgesteld. De opgestelde uitgangspunten en het plan van aanpak voor het versterken van de landschappelijke kwaliteit van de dorpsrand kunnen verder in het **dorpsplan voor Dijkerhoek** worden meegenomen.

Deelgebied 1; Espelo, Dijkermaten, Dijkelhoek

1.4 Project beleefbaar maken waterwingebied Espelo

Doel

Beter zichtbaar maken van de functie van waterintrekgebied en vergroting van de publieke bewustwording van het belang van een waterintrekgebied Espelo.

Beschrijving

De functie waterintrekgebied is erg kwetsbaar. De kwaliteit van drinkwater wordt bedreigd door bemesting vanuit de landbouw en andere vervuilingsbronnen. Schoon drinkwater is echter van primair maatschappelijk belang. Naast het verbeteren van de waterkwaliteit door het nemen van maatregelen is het stimuleren van de bewustwording (ter plaatse) van de waterwinfunctie in het gebied van belang. Dit kan ondermeer door voorlichting en educatie, al dan niet door het plaatsen van informatieborden langs recreatieve routes (zie ook project 6.8).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase/Ontwerpfase:
 - Opstellen randvoorwaarden waterintrekgebied;
 - Opstellen voorlichtings-/educatieplan;
 - Inventariseren goede locatie(s) -langs bestaande/geplande recreatieve routes- voor plaatsen van voorzieningen (informatieborden, picknickbanken e.d.) nabij waterintrekgebied.
 - Ontwerp van de te plaatsen voorzieningen.

- Realisatiefase
 - Uitvoeren voorlichtings-/educatieplan.
 - Plaatsen voorzieningen.
- Beheerfase
 - Beheer van de voorzieningen.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holtten, Vitens
Overige partijen: provincie, waterschap grondeigenaren, recreatieondernemers.

Prioriteit: Laag

Opmerking:

Het project vormt een aanvulling op de recreatienota van de gemeente, maar maakt daar geen deel van uit.

Deelgebied 2; Westflank Holterberg

2.1 Landschapontwikkeling conform historische beplantingsstructuur

Doel

Herstel en ontwikkeling van het karakteristieke, kleinschalige landschapsbeeld, met behoud van zichtlijnen richting de Holterberg, waarbij het landschap van rond 1900 een goed referentiebeeld geeft.

Beschrijving

Deelgebied Westflank Holterberg is op dit moment een kleinschalig, aantrekkelijk gebied waar vooral recreatieve ontwikkelingen op af komen. Naast de steeds meer hobbymatige agrarische functie is het gebied ook voor de natuur van groot belang, wat onder andere blijkt uit het feit dat een deel van dit deelgebied ligt binnen de ecologische hoofdstructuur. Cultuurhistorisch heeft het gebied grote waarde mede door de nog aanwezige (relicten van) historische beplantingsstructuren. Nieuwe ontwikkelingen in het gebied kunnen ten koste gaan van het landschap, tenzij deze gepaard gaan met landschapsherstel en ontwikkeling. Het behouden en toevoegen van landschapselementen versterkt de kleinschaligheid van het landschap en komt de natuurwaarde ten goede, daarnaast kan nieuwe bedrijvigheid hierdoor beter in het landschap worden ingepast. Nieuwe ontwikkelingen die op basis van het vigerende bestemmingsplan niet mogelijk zijn, kunnen op deze wijze wel aanvaardbaar worden.

In de visie (zie paragraaf 4.2) is te zien waar rond 1900 landschapselementen (hoofdzakelijk houtwallen) stonden en is aangegeven waaruit deze houtwallen bestonden en ook nu nog bestaan. Deze historische kaart biedt aanknopingspunten voor aanleg van landschapselementen en is tevens referentie voor de maat en schaal van het landschap voor die gebieden die rond 1900 nog bestonden uit bos en heide, maar inmiddels zijn ontgonnen. In de visie is ook globaal aangegeven waar geen landschapselementen wenselijk zijn om zodoende zicht op de Holterberg te behouden.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - opstellen vereveningsregels (zie project A1)
- Ontwerpfase
 - stimuleren aanleg beplantingselementen door grondeigenaren.
 - bij nieuwe ontwikkelingen (die bestemmingsplantechnisch niet zomaar kunnen worden gehonoreerd) een beplantingsplan (laten) uitwerken dat tegelijkertijd met de nieuwe ontwikkelingen zal worden gerealiseerd. Het landschapsbeeld van 1900 is daarbij een leidraad.
 - daar waar de historische kaart onvoldoende aanwijzingen geeft kan een beplantingsplan worden uitgewerkt dat in het kleinschalige landschapsbeeld van 1900 past.
 - Bij het opstellen van een beplantingsplan dient wel rekening te worden gehouden met het behoud van de zichtrelatie met de Holterberg (zie project 2.2).

- In het beplantingsplan dient ook aan te worden gegeven hoe na aanleg, het beheer en onderhoud van de aanwezige landschapselementen zal plaatsvinden.
- het beplantingsplan zal tegelijkertijd met de nieuwe ontwikkelingen moeten worden gerealiseerd, hetgeen wordt vastgelegd in een overeenkomst tussen verzoeker en gemeente.
- Realisatiefase
 - uitvoering van het beplantingsplan zoals overeengekomen.
- Nazorg-/beheerfase
 - Tegelijkertijd met opstellen beplantingsplan wordt ook aangegeven hoe het beheer en onderhoud van landschapselementen zal worden uitgevoerd.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten/particulier initiatief

Overige partijen: Landschap Overijssel, particuliere initiatiefnemers.

Prioriteit: Hoog.

Opmerking

Project A1 gaat aan dit project vooraf.

Deelgebied 2; Westflank Holterberg

2.2 Behouden en versterken zichtrelatie met de Holterberg

Doel

Behoud van de zichtrelatie met de Holterberg en het versterken van deze zichtrelatie. Steeds wisselende zichtlijnen maken in dit deelgebied een sterke beleving van de Holterberg mogelijk.

Beschrijving

Op verschillende locaties in het deelgebied liggen zichtlijnen richting de Holterberg. Het is gewenst dat deze blijven bestaan of teruggebracht worden. Een dergelijk zichtlijn bestaat niet alleen uit een rechte, volledig open lijn, maar ontstaat ook als er een bepaalde afstand tussen de beplantingen aanwezig is. Het mooiste is als deze afstand varieert en zorgt voor een steeds ander uitzicht.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase/Ontwerpfase
 - De locatie van de belangrijkste aanwezige zichtlijnen op kaart weergeven.
 - De locatie(s) van gewenste zichtlijnen in beeld brengen
 - De karakteristieken van deze zichtlijnen beschrijven (structuur, lengte, breedte, variaties in beelden, knelpunten).
 - Bij knelpunten de grondeigenaren in beeld brengen.

- De zichtlijnen planologisch beschermen door bebouwing en de aanleg van beplanting binnen deze zichtlijnen tegen te gaan.
- Realisatiefase
 - De zichtlijnen versterken
- Beheerfase
 - Opstellen onderhoudsplan voor zichtlijnen.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: Oversticht, Nationaal Park
Prioriteit: Midden

Deelgebied 2; Westflank Holterberg

2.3 Versterken van de betekenis van landgoed

Doel

De maatschappelijke meerwaarde van het landgoed op de westflank van de Holterberg versterken, in combinatie met het versterken van de sociaal economische positie van het landgoed.

Beschrijving

Dit landgoed biedt kansen om beter verankerd te worden in zijn omgeving en daardoor meer maatschappelijke betekenis krijgen. De ecologische, visuele en recreatieve relatie tussen het landgoed en de Holterberg kan worden verbeterd. Daarnaast kan door een ruimere openstelling van het landgoed voor recreanten, de beleevingswaarde van dit deelgebied worden vergroot.

Het landgoed wordt daarom de kans geboden om zich, op eigen initiatief, zowel ruimtelijk als functioneel sterker te positioneren, waarbij de sociaal economische positie van het landgoed kan worden versterkt.

Uitvoering

- Ontwerpfase
 - LOP (analyse en visiedocument)
- Voorbereidingsfase
 - In overleg tussen gemeente en landgoedeigenaar bekijken wat de mogelijkheden zijn voor het landgoed.

- Opstellen van de landgoedversterkingsplan/-visie door de eigenaar (incl. lange termijnplan voor instandhouding).
- Realisatiefase
 - Planologisch ruimte bieden voor gewenste sociaal economische ontwikkelingen (in combinatie met verhogen maatschappelijke meerwaarde)
 - Uitvoering door landgoedeigenaar
- Beheerfase
 - Lange termijnplan voor instandhouding

Organisatie

Trekker: Landgoedeigenaar
Overige partijen: gemeente, Overijssels Particulier Grondbezit
Prioriteit: Midden

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

3.1 Realisatie casco wegbeplantingen

Doel

Het realiseren van een casco bestaande uit wegbeplanting, waardoor een ruimtelijk kader geboden wordt voor het inplaatsen van nieuwe agrarische en andere bedrijven. Het casco bestaat ook uit watergangen (zie project 3.2)

Beschrijving

Dit deelgebied is grotendeels aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. Belangrijk voor dit deelgebied is de relatief grote druk die op dit deelgebied wordt uitgeoefend als zoekgebied voor bedrijvigheid en intensieve vormen van landbouw. Om deze druk op te kunnen vangen wordt voorgesteld om een casco van beplantingen in het gebied te realiseren, dat geschikt is voor het opvangen van nieuwe, grootschalige functies. Daartoe wordt het bestaande patroon van rechte wegen beplant met bomen. Zo ontstaan groene wanden of groene kamers waarin functies kunnen worden opgenomen. De maat van de kamers bepaalt de maat van de mogelijke ontwikkelingen. Ook de watergangen worden ontwikkeld tot herkenbare groenblauwe lijnen in het landschap en vormen een verfijsing van het casco. Dit casco is uitgewerkt in de visie (zie paragraaf 4.3). Gezien het feit dat het een landbouwontwikkelingsgebied betreft is het wel van belang een aantal randvoorwaarden in acht te nemen. Zo dienen wegen goed toegankelijk te blijven voor toelieferend vrachtverkeer dat vaak niet gebaat is bij bomen aan weerszijden van de weg. Hierom dienen de bomen regelmatig te worden gesnoeid. Aanplant vindt voornamelijk plaats als vereven-

ningsmaatregel voor nieuwe stedelijke en agrarische ontwikkelingen.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (is LOP)
- Ontwerpfase
 - Opstellen randvoorwaarden beplantingsstructuur
 - Inventariseren eigendomssituatie gronden en mogelijkheden van aanplant langs wegen door de gemeente.
 - Opstellen ontwerp en beplantingsplan bij op handen zijnde ontwikkelingen.
- Realisatiefase
 - Grondverwerving door gemeente (indien nodig)
 - Opstellen beheer- en onderhoudsplan
 - Uitvoeren beplantingsplan (in delen)
- Beheerfase
 - Opstellen beheer- en onderhoudsplan
 - Beheer (weg)beplanting door gemeente/ particulieren

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holtten
Overige partijen: initiatiefnemers, grondeigenaren, LTO
Prioriteit: Midden

Opmerkingen

Dit project staat direct in relatie tot het **project Inrichtingsplan Landbouwontwikkelingsgebieden** zoals beschreven bij A.2

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

3.2 Realisatie casco watergangen

Doel

Het realiseren van een casco bestaande uit watergangen met natuurlijke oevers. Het casco bestaat ook uit wegbeplantingen (zie project 3.1). Binnen het casco kunnen nieuwe (agrarische) bedrijven worden ingepast. Nevendoel is optimalisering van de watergangen in relatie tot het gewenste waterbeheer (vergroten wateropvang en waterberging)

Beschrijving

Dit deelgebied is grotendeels aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. Belangrijk voor dit deelgebied is de relatief grote druk die op dit deelgebied wordt uitgeoefend als zoekgebied voor bedrijvigheid en intensieve vormen van landbouw. Om deze druk op te kunnen vangen wordt voorgesteld om een casco van beplantingen in het gebied te realiseren, dat geschikt is voor het opvangen van nieuwe, grootschalige functies. Daartoe wordt het bestaande patroon van watergangen ontwikkeld tot herkenbare groenblauwe lijnen in het landschap. Zij vormen een verfijning van het in project 3.1 beschreven casco van wegbeplantingen. Dit casco is uitgewerkt in de visie (zie paragraaf 4.3).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase/ontwerpfase
 - Waterschap Rijn en IJssel stelt een herinrichtingsplan op voor de watergangen.

- Waterschap Rijn en IJssel stelt eisen op voor watercompenserende maatregelen (vereveningsmaatregelen) bij eventuele ontwikkelingen.
- Inventarisatie van de eigendomssituatie langs de watergangen.
- Realisatiefase
 - Uitvoering herinrichtingsplan en compenserende maatregelen.
- Beheerfase
 - Opstellen beheer en onderhoudsplan door het waterschap;
 - Onderhoud en beheer door het waterschap en grondeigenaren.

Organisatie

Trekker: Waterschap Rijn en IJssel
Overige partijen: Gemeente Rijssen-Holtten, grondeigenaren
Prioriteit: Midden

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

3.3 Versterken openheid middengebied

Doel

Behoud van de openheid van het middengebied moet beleving van deze landschappelijke kwaliteit (vanaf de N332) mogelijk houden en dient als kwaliteitsmoment (entreefunctie) tussen het afslaan van de A1 en het bereiken van de kern Holten.

Beschrijving

Het hart van dit deelgebied bestaat uit zeer open agrarisch landschap. Bijzonder aan dit hart is het feit dat de wegen aan de rand van dit gebied doodlopen. Ook de boerderijen bevinden zich daarvoor aan de randen langs de wegen en niet midden in het gebied. Dit is een verbijzondering van dit deelgebied welke goed beleefbaar is vanaf de N332, die dwars door het middengebied heen loopt. Aangenomen dat in de omgeving van het middengebied grootschalige ontwikkelingen kunnen plaatsvinden (het is immers landbouwontwikkelingsgebied), dient het middengebied als reservaat voor de beleving van de huidige ruimte. De begrenzing is aangegeven in de visie, zie paragraaf 4.3.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase:
 - inventarisatie van beplanting (heeft plaatsgevonden in het kader van het LOP);
 - Te verwijderen en te handhaven beplanting weergegeven op kaartbeeld;

- Uitzoeken historische context;
- Ontwerpfase
 - Opstellen lijst van knelpunten en gewenst plan.
- Realisatiefase
 - Planologisch middengebied veiligstellen voor ontwikkelingen (bebouwing);
 - In bestemmingsplan tegengaan van de aanleg van nieuwe beplanting of gebouwen.
 - Verwijderen spaarzame opgaande begroeiing in het open middengebied (op gemeentegrond door gemeente);
 - Kap- en aanlegvergunningen verlenen voor verwijderen beplanting door particulieren
- Beheerfase
 - Aangeven maatregelen om e.e.a. in de toekomst veilig te stellen

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: LTO, particulieren
Prioriteit: Midden

Opmerking

Dit project staat direct in relatie tot het **project Inrichtingsplan Landbouwontwikkelingsgebieden** zoals beschreven bij A.2.

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

3.4 Stimuleren weidevogelgebied Fliermaten

Doel

Het weidevogelgebied van de Fliermaten kent een grote mate van openheid. Deze openheid is van belang voor de weidevogels en moet worden behouden.

Beschrijving

De openheid van het weidevogelgebied de Fliermaten moet worden behouden. Aantasting van de openheid moet worden voorkomen i.v.m. een mogelijk negatief effect op aanwezige weidevogels. Aanplant van beplantingselementen wordt hier dus tegengegaan.

Uitvoering

In het natuurgebiedsplan is de Fliermaten aangewezen als beheersgebieden ten behoeve van weidevogels. Grondeigenaren kunnen subsidie ontvangen voor een aangepast weidevogelbeheer. Uitvoering zal plaatsvinden in het kader van het **Provinciaal Natuurgebiedsplan**.

Om de openheid van de Fliermaten ook op langere termijn te waarborgen dient dit gebied als open gebied te worden aangemerkt in het **bestemmingsplan buitengebied**, zodat bebouwing zoveel mogelijk wordt voorkomen en het aanleggen van beplanting in het gebied wordt tegengegaan.

Deelgebied 3; Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek

3.5 Zichtbaar maken landweren

Doel

Beleefbaar maken van de vroege historie van Rijssen-Holten door het zichtbaar maken van de laatmiddeleeuwse landweer bestaande uit de Scholmansdijk en Boterbeek.

Beschrijving

Aangenomen wordt dat de Scholmansdijk en Boterbeek restanten zijn van een laatmiddeleeuwse landweer (zie ook visie, paragraaf 4.3). Landweren zijn in de veertiende en de vijftiende eeuw aangelegd door boeren met als doel het vee in de wei, en rondtrekkende bendes en ander gespuis op afstand te houden. Landweren bestonden uit greppels en aarden wallen met heggen van gevlochten takken. Door de takken om te buigen en in de haag te steken werd de haag ondoordringbaar. Levend prikkeldraad dus. Waar een weg een landweer kruiste, werd nogal eens een versterkte doorgang gemaakt, vaak met een slagboom om zo tol te kunnen heffen. De landweren vormden een aaneengesloten netwerk van verdedigingswerken op het platteland. Op dit moment zijn de landweren niet meer in het landschap terug te vinden. Het is wenselijk een of enkele landweren weer zichtbaar te maken in het landschap door ze nieuw op te richten. Bekend is dat er een landweer voorkwam in deelgebied 3, maar mogelijk lagen ze ook in andere deelgebieden.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Onderzoeken historische context
 - Andere locaties inventariseren
- Ontwerpfase
 - Uitwerken van een inrichtingsplan voor heropruchting van een of enkele landweren
- Realisatiefase
 - Aanleg en herstel landweer
 - Opnemen in recreatieve route
- Beheerfase
 - Beheer en onderhoud aangebrachte voorzieningen

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: Buurgemeenten, VVV
Prioriteit: Laag

Deelgebied 4; De Schipbeek

4.1 Natuurlijke inrichting Schipbeek

Doel

Verhogen van de ecologische kwaliteit van de Schipbeek, wat samen moet gaan met verhoging van de waterkwaliteit.

Beschrijving

De Schipbeek dient volgens het waterschap ingericht te worden als natte ecologische verbindingzone, binnen de aanwezige kades, volgens het model 'Winde' (zie visie paragraaf 4.4). Dit houdt in dat natuurlijke oevers, bosjes, plasdras-situaties, stapstenen in de vorm van poelen, overstromingsvlaktes en verdiepte buitenbochten, bouwstenen zijn van de herinrichting. De stapstenen bieden plaats aan bijzondere watermilieus, paaiplaatsen, etc. De gehele waterfauna, van eendagsvlieg tot ijsvogel, profiteren van een degelijke herinrichting.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Opstellen inrichtingsplan en beheerplan door Waterschap Rijn en IJssel, volgens model "Winde"
 - De mogelijkheid van een kanoroute over de Schipbeek bekijken samen met waterschap
- Realisatiefase
 - Inrichten Schipbeek volgens door waterschap opgesteld inrichtingsplan.

- Beheerfase
 - Onderhoud Schipbeek volgens opgesteld beheer- en onderhoudsplan door het Waterschap.

Organisatie

Trekker: Waterschap Rijn en IJssel
Overige partijen: gemeente Rijssen-Holten
Prioriteit: Midden

Opmerking

De provincie heeft aangegeven de Schipbeek als natte verbindingzone van ondergeschikt belang te vinden en deze niet meer financieel te ondersteunen, gezien de enorme taakstelling die er ligt op het gebied van de realisatie van nieuwe natuur. Voor de gemeente heeft de verbindingzone daarom een lage prioriteit. Het waterschap wil de Schipbeek evenwel als natte ecologische verbindingzone binnen de planperiode realiseren.

Deelgebied 4: De Schipbeek

4.2 Tweezijdig beplanten Schipbeek

Doel

Het landschappelijke beeld en de belevingswaarde van de Schipbeek versterken, door deze te laten begeleiden door een dubbele rij beuken aan weerszijden van de beek.

Beschrijving

De gekanaliseerde Schipbeek wordt begrensd door twee kades aan weerszijden van de beek. De zuidelijke kade is beplant met een dubbele rij (jonge) beuken, maar plaatselijk liggen er ook hoge wallen met dubbele rijen prachtige beeldbepalende beuken langs de beek.

Door ook de noordzijde van de beek te beplanten met een dubbele rij (jonge) beuken wordt de loop van de Schipbeek in het landschap versterkt en wordt de belevingswaarde van de Schipbeek aan de noordzijde versterkt.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Opstellen beplantingsplan, bestek en onderhoudsplan
- Realisatiefase/beheerfase:
 - Realisatie en beheer en onderhoud door waterschap

Organisatie

Trekker: Waterschap Rijn en IJssel
Overige partijen: Gemeente Rijssen-Holten

Prioriteit: Midden

Opmerking

Dit project kan goed gecombineerd worden met project 4.1 daar project 4.1 zich afspeelt binnen het grondlichaam waarop de beplanting is/wordt aangebracht.

Deelgebied 4; De Schipbeek

4.3 Realiseren beplantingsstructuur langs radiale wegen en kavelgrenzen

Doel

Versterken van het samenhangend historisch patroon van op de Schipbeek doodlopende wegen, met boerderijen en houtwallen en het bieden van een ruimtelijk kader voor inplaatsing van agrarische bedrijven in het landbouwontwikkelingsgebied.

Beschrijving

Karakteristiek voor het deelgebied de Schipbeek is een radiaal patroon van doodlopende wegen, met daarlangs een boerderij. In het verleden stonden langs deze radialen van wegen en kavelgrenzen veel houtwallen. De terug te plaatsen houtwallen moeten dit radiale patroon weer benadrukken, waarbij zicht vanaf de A1 op het achterliggende gebied, tussen de radialen door mogelijk moet blijven. (Het patroon is gevisualiseerd in paragraaf 4.4. van de visie). Deelgebied de Schipbeek is grotendeels aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. Het herstellen van houtwallen kan goed samengaan met het inpassen van eventueel nieuwe veehouderijbedrijven. Aanplant vindt voornamelijk plaats als vereveningsmaatregel voor nieuwe (agrarische) ontwikkelingen (inplaatsing intensieve veehouderij bedrijven).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Opstellen vereveningsregels (project A.1)
- Ontwerpfase
 - Opstellen randvoorwaarden beplantingsstructuur kavelgrenzen en wegbeplanting.
 - Inventariseren eigendomssituatie gronden en mogelijkheden van aanplant langs wegen door de gemeente.
 - Opstellen ontwerp en beplantingsplan
- Realisatiefase
 - Uitvoeren beplantingsplan (in delen) door verevening
 - Opstellen beheerplan voor gerealiseerde elementen
- Beheerfase
 - Opstellen beheer- en onderhoudsplan
 - Beheer wegbeplanting door gemeente
 - Beheer houtwallen door grondeigenaren

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: LTO, Particulieren, initiatiefnemers, Waterschap Rijn en IJssel.
Prioriteit: Laag

Opmerkingen

Relatie met **inrichtingsplan Landbouwontwikkelingsgebied**.

Deelgebied 5; De Holterberg

5.1 Verhogen natuurlijke kwaliteit

door omvorming naald- naar loofbos

Doel

Vergroten van de natuurlijke kwaliteit van het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug

Beschrijving

Geleidelijke omvorming van de bosgebieden door het naaldbos om te vormen naar loofbos

Uitvoering en organisatie

Project wordt uitgewerkt in het kader van het **beheerplan Nationaal Park en Natura 2000 beheerplan**.

Deelgebied 5; De Holterberg

5.2 Verhogen natuurlijke kwaliteit

door versterken samenhang heideterreinen

Doel

Vergroten van de natuurwaarden van de Holterberg door het versterken van de samenhang van heideterreinen en heidegebonden natuurwaarden.

Beschrijving

Het uitbreiden van de Holterheide en het verbeteren van de samenhang tussen de Holterheide, Numedal en de grote open heide op de Sprengenberg (Hellendoorn) is van groot belang, onder ander voor de aanwezige Korhoenders.

Uitvoering en organisatie

Project wordt uitgewerkt in het kader van het **beheerplan Nationaal Park en Natura 2000 beheerplan**.

5.3 Vergroten belevingswaarde door open maken toppen van de Holterberg en herstellen zichtlijnen vanuit de Holterberg in westelijke richting.

Doel

De hoogste delen van de Holterberg open maken en de zichtrelatie vanaf de Holterberg op (delen) van het omringende Sallandse en Twentse landschap herstellen. Naast het herstellen van de zichtlijnen draagt dit project ook bij tot het versterken van de heidegebonden natuurwaarden.

Beschrijving

Voordat in de 19de eeuw (her-)bebossing op de Holterberg plaatsvond, bestond een groot deel van de Holterberg uit heide en de uitzichten over de omgeving moeten fantastisch zijn geweest. Zichtlijnen vanaf de hoger gelegen delen van de Holterberg op het omliggende landschap zijn inmiddels een schaars goed.

Door op de hoogste delen van de Holterberg weer heide te maken en door middel van boskap zichtlijnen op het omliggende landschap te herstellen/te realiseren, wordt aan dit cultuurlandschap en natuurdoeltype heide een impuls gegeven en worden tegelijkertijd zichtlijnen gerealiseerd/hersteld. Vanaf de heide bij Numendal kunnen op deze wijze mogelijk zichtlijnen op het landschap worden hersteld in westelijke richting.

Dit project dient ter ondersteuning van de visie van het Nationaal Park, die vraagt om versterking van de samenhang van kleine hei-

deterreintjes en het herstellen van de zichtrelatie op het omliggende landschap.

Uitvoering

Project uitwerken in het kader van het **beheerplan Nationaal Park en Natura 2000 beheerplan**.

De gemeente Rijssen-Holten is trekker van het project.

In overleg tussen gemeente, Nationaal Park en andere grondeigenaren moet worden bepaald welke zichtlijnen binnen de planperiode van het landschapsontwikkelingsplan kunnen worden gerealiseerd/hersteld.

Opmerking

De zichtlijnen genoemd in deelgebied 5 (project 5.3) en deelgebied 2 (project 2.2) kunnen mogelijk in elkaar overlopen en deze projecten dienen dan ook op elkaar te worden afgestemd.

Deelgebied 5; De Holterberg

5.4 Realiseren uitzichtpunt op de Holterberg

Doel

De landschappelijke samenhang tussen de Holterberg, de flanken, Holten en de enken beleefbaar maken. Een uitzichtpunt kan een symbool worden voor de sterke ruimtelijke en functionele relatie tussen Holten en de Holterberg.

Beschrijving

Om de band tussen Holten en de Holterberg te symboliseren is gekozen voor het realiseren van een uitzichtpunt of uitkijktoren. Gestreefd wordt naar een locatie en een punt, die uitzicht op zowel de Holterberg, de Holteren, Holten, Salland én Twente mogelijk maakt.

Een markant uitzichtpunt voldoet aan de doelstelling. Door het realiseren van een uitkijktoren kan echter de toeristisch-recreatieve betekenis van dorp en omringend landschap nog meer worden benadrukt. De toren kan een markant en op afstand herkenbaar element in het landschap worden en de recreatieve relatie tussen Holten en de Holterberg vergroten (zie ook project 5.5).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Bepalen locatie en eventueel verwerven van de locatie

- Bepalen randvoorwaarden (toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers, aantal bezoekers, materiaalgebruik)
- Ontwerpfase
 - Het ontwerpen van verschillende type uitzichtpunten/uitzichttoren
 - Houden van een enquête onder bewoners en recreanten voor bepalen van uiteindelijk ontwerp
- Realisatiefase
 - Opstellen van een constructieplan en bestek voor het uiteindelijke ontwerp
 - Bouw uitzichtpunt/uitzichttoren
- Beheerfase
 - Beheer en onderhoud uitzichtpunt/-toren en directe omgeving.

Organisatie

Trekker:	Gemeente Rijssen-Holten, evt. i.s.m. recreatieondernemer
Overige partijen:	recreatieondernemers, VVV, Nationaal Park Sallandse Heuvelrug
Prioriteit:	Hoog

Deelgebied 5; De Holterberg

5.5 Versterken recreatieve relatie Holten met Holterberg

Doel

De functionele relatie tussen Holten en de Holterberg, bestaande uit een samenhangend pakket van recreatieve en economische functies, benadrukken en vooral beter herkenbaar maken. Grotere samenhang moet sterkere uitwisseling van bezoekers tussen Holten en de Holterberg stimuleren.

Beschrijving

Zowel in Holten als op de Holterberg zijn veel bedrijven aanwezig gericht op recreatie en toerisme. Er is echter een beperkte herkenbaarheid van het totale aanbod; voorzieningen op de Holterberg kunnen losgezien worden van die van Holten. Dit komt vooral doordat een duidelijk beleefbare hoofdroute tussen Holten en de Holterberg voor langzaamverkeer (wandelaars/fietsers) ontbreekt. Het aanwezige reliëf (het beleven van de helling met Holten aan de voet van de berg) biedt echter prachtige kansen om de samenhang vrijwel letterlijk voelbaar te maken. Voorgesteld wordt om de samenhang beter beleefbaar te maken door nadere uitwerking te geven aan de herkenbaarheid van het reliëf, de verbindende route en de voorzieningen. Het "beukenlaantje" biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Uitvoering

Nader uitwerking van dit project vindt plaats binnen het kader van de **Recreatienota**. De trekker is de gemeente Rijssen-Holten. Het project heeft een hoge prioriteit, zie ook project 6.5.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.1 Landschapsonwikkeling conform historische beplantingsstructuur

Doel

Herstel en ontwikkeling van het karakteristieke, kleinschalige landschapsbeeld, waarbij het landschapsbeeld van rond 1900 een goed referentiebeeld geeft.

Beschrijving

Deelgebied Holter- en Lokerenk en Look is op dit moment een kleinschalig, nog redelijk aantrekkelijk gebied. Naast de steeds meer hobbymatige agrarische functie is het gebied ook voor natuur van groot belang dat onder andere blijkt uit het feit dat een deel van dit deelgebied ligt binnen de ecologische hoofdstructuur. Cultuurhistorisch heeft het gebied grote waarde mede door de nog aanwezige (relicten van) historische beplantingsstructuren. Nieuwe ontwikkelingen in het gebied (waaronder recreatieve) kunnen ten koste gaan van het landschap, tenzij deze gepaard gaan met landschapsherstel en ontwikkeling. Het toevoegen van landschapselementen versterkt de kleinschaligheid van het landschap en komt de natuurwaarde ten goede, daarnaast kan nieuwe bedrijvigheid hierdoor beter in het landschap worden ingepast. Nieuwe ontwikkelingen die op basis van het vigerende bestemmingsplan niet mogelijk zijn, kunnen op deze wijze meer aanvaardbaar zijn. In de visie (zie paragraaf 4.6) is te zien waar rond 1900 landschapselementen (hoofdzakelijk houtwallen) stonden en is aangegeven waaruit deze houtwallen bestonden en ook nu nog bestaan. Deze historische

kaart is tevens referentie voor de maat en schaal van het landschap. Heraanplant vindt voornamelijk plaats als vereveningsmaatregel voor stedelijke en recreatieve initiatieven.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - opstellen vereveningsregels (zie project A1)
- Ontwerpfase
 - stimuleren aanleg beplantingselementen door particulieren door bij nieuwe ontwikkelingen een beplantingsplan (laten) uitwerken dat tegelijkertijd met de nieuwe ontwikkelingen zal worden gerealiseerd. Het landschapsbeeld van 1900 is daarbij een leidraad.
 - daar waar de historische kaart onvoldoende aanwijzingen geeft kan een beplantingsplan worden uitgewerkt dat in het kleinschalige landschapsbeeld van 1900 past.
 - In het beplantingsplan dient ook aan te worden gegeven hoe na aanleg, het beheer en onderhoud van de aanwezige landschapselementen zal plaatsvinden.
 - het beplantingsplan zal tegelijkertijd met de nieuwe ontwikkelingen moeten worden gerealiseerd, hetgeen wordt vastgelegd in een overeenkomst tussen verzoeker en gemeente.
- Realisatiefase
 - uitvoering van het beplantingsplan zoals overeengekomen.
- Nazorg-/beheerfase
 - Beheer- en onderhoudsplan eigenaar maakt deel uit van overeengekomen beplantingsplan en zal als zodanig worden uitgevoerd.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten / particulier initiatief

Overige partijen: Landschap Overijssel, particuliere initiatiefnemers.

Prioriteit: Hoog

Opmerking

Project A1 gaat aan dit project vooraf.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.2 Realiseren ecologische verbindingzone Look

Doel

Het realiseren van een ecologische verbindingzone

Beschrijving

Deze ecologische verbindingzone is bedoeld als verbindingzone voor soorten van droge natuur met als hoofddoelsoort de das. Een dergelijk zone is opgebouwd uit kleinschalig landschap waarin houtwallen, singels en bosjes dekking bieden en waarin voldoende geschikte voedselgebieden aanwezig zijn. 'Natte' elementen zijn niet noodzakelijk. Dit model is, behalve voor de das, functioneel voor allerlei flora en fauna van bossen, bosranden en kleinschalig landschap. De minimale breedte van de zone is 100 meter, maar met het terugbrengen van landschapselementen in dit deelgebied zal uiteindelijk het gehele gebied weer een geschikte verbindingzone zijn. De aanleg van Landgoed Look (project 6.3) vormt een eerste aanzet.

Uitvoering

De verbindingzone zal worden uitgewerkt conform de criteria gesteld in het provinciaal natuurgebiedsplan. Uitwerking zal plaatsvinden in het kader van de **landinrichting Rijssen**. Trekker van het project is DLG (Dienst Landelijk Gebied) i.s.m. provincie Overijssel.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.3 Aanleg nieuwe landgoed Look

Doel

Het realiseren van een nieuw landgoed in het kader van de nieuwe landgoederenregeling van de provincie Overijssel.

Beschrijving

Het nieuwe landgoed Look heeft een omvang van ruim 10 hectare. Het nieuwe landgoed is een particulier initiatief. Op het nieuwe landgoed zal een nieuw landhuis worden gebouwd en zal ruim 3 hectare nieuw bos- en natuurterrein wordt aangelegd. Het nieuwe landgoed zal worden opengesteld voor wandelaars en fietsers en daarvoor zal ook een padenstructuur worden aangelegd. Het landgoed ligt in de aangegeven ecologische verbindingzone Look (zie project 6.2) en vormt daartoe een eerste aanzet.

Uitvoering

Er heeft inmiddels een herziening van het bestemmingsplan plaatsgevonden. Ook is er een overeenkomst afgesloten met de initiatiefnemer. Het project bevindt zich nu in de realisatiefase. Het hele project komt tot stand door **particulier initiatief**. Rood betaald groen, kosten en opbrengsten zijn voor de initiatiefnemer.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.4 Versterken openheid en herkenbaarheid Holter- en Lokerenk

Doel

Behoud en vergroten van de herkenbaarheid van de cultuurhistorisch waardevolle enken.

Beschrijving

Ten noorden en ten zuiden van Holten liggen nog redelijk gave oude bouwlandcomplexen of enken, met een totale oppervlakte ca. 100 hectare. De herkenbaarheid van de enken staat vooral aan de randen onder druk door diverse stedelijke ontwikkelingen. De karakteristieke openheid wordt verzwakt door de niet karakteristieke teelt van maïs. Daarom wordt het herkenbaar maken en houden van de huidige randen van de enken (met steilranden) en het telen van karakteristieke gewassen op de enken gestimuleerd.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - stimuleren toepassing provinciale subsidie agrarisch natuurbeheer (PSAN) voor graanteelt;
 - een vergelijkbare regeling ontwerpen voor grondeigenaren die niet in aanmerking komen voor deze regeling en/of de provincie verzoeken de PSAN regeling voor alle enken in dit gebied open te stellen;
- Ontwerpfasen
 - Opstellen gemeentelijke stimuleringsregeling voor telen van karakteristieke gewassen op de enken;

- opstellen criteria ter behoud steilranden en herkenbaarheid (door bijvoorbeeld instellen van beplantingsvrije zone langs lage deel van de steilranden)
- opstellen plan voor plaatselijk herstel van de openheid de enken, door verwijderen beplanting.
- Realisatiefase
 - Gemeentelijke gronden op de enken in gebruik geven voor graanteelt (wordt al gedaan);
 - Toepassen gemeentelijke stimuleringsregeling voor karakteristieke teelten voor grondeigenaren die niet in aanmerking komen voor PSAN;
 - Steilranden planologisch in bestemmingsplannen vastleggen met voorschriften ter behoud;
 - Stimuleren verwijderen beplanting op de enken en langs de steilranden door verwijderen beplanting en verlenen van kap- en aanlegvergunningen.
- Nazorg-/beheerfase
 - Opstellen lange termijnplan voor nazorg
 - Evaluatie stimuleringsregeling voor karakteristieke teelten en eventueel bijstellen regeling.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: LTO, Vitens, provincie Overijssel
Prioriteit: Hoog.

Opmerkingen

Dit project is ook als project genoemd in de **Gebiedsvisie waterintrekgebied Holten** (project t.b.v. goede grondwaterkwaliteit).

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.5 Versterken recreatieve relatie Holten met Holterberg

Dit project is uitgewerkt bij deelgebied 5, project 5.5

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.6 Vergroten herkenbaarheid Waerdenborch

Doel

De aanwezigheid van de Waerdenborch bij de entree van Holten beter zichtbaar maken. Verhoging van de educatieve en toeristische betekenis van het kasteel.

Beschrijving

De ruïne van het middeleeuwse kasteel de Waerdenborch ligt op een strategische positie, bij de zuidelijke entree van Holten. Op dit moment is de zichtbaarheid van de ruïne echter beperkt. De ruïne, maar ook de geschiedenis van het kasteel zijn nog onbenutte kansen om de historische en strategische betekenis van Holten kenbaar te maken (zie ook de artikelen opgenomen in de cultuurhistorische analyse). Bovendien kan de ruïne een beeldbepalende rol vervullen bij het versterken van de beeldkwaliteit van de dorpsrand van Holten.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Onderzoek naar historische context;

- Verkenning wat met de Waerdenborch kan worden gedaan in relatie tot het monumentenbeleid en andere regelgeving (verlichting, beplanting, uitzichttoren, informatiebord, e.d.)
- Ontwerpfase
 - Opstellen van een ontwikkelingsplan voor de Waerdenborch
 - Opnemen van de Waerdenborch in cultuurhistorische route
- Realisatiefase
 - Uitvoering van het opgestelde plan
 - Plaatsen informatievoorziening (paneel/bord)
- Nazorg-/Beheerfase
 - Instandhouding van Waerdenborch en directe omgeving
 - Opstellen en uitvoeren beheer en onderhoudsplan

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten

Overige partijen: Provincie Overijssel, Oversticht, Oudheidkamer Hooft'n, Historische kring, VVV

Prioriteit: Midden.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.7 Verhogen landschappelijke kwaliteit dorpsrand Holten

Doel

Plaatselijk verzachten van de overgangen tussen de dorpsrand van Holten en het landelijk gebied, die tussen Holten en de enken in het bijzonder.

Beschrijving

Vooraf daar waar de open enken grenzen aan de dorpsrand, is de wisselwerking tussen Holten en het omringende landschap groot. Naar mate het aangrenzende landschap kleinschaliger is wordt de invloed steeds kleiner. Vooral aan de noordzijde van Holten bestaat een harde overgang tussen bedrijventerrein de Kol en de Holterenk. Toekomstige woningbouw biedt hier echter kansen voor een nieuwe passende dorpsrand. Aan de zuidzijde verdient o.a. de overgang van de Markeloseweg en de Lokerenk aandacht. Een bestaande kwaliteit die ter inspiratie kan dienen, zijn de markante witte gebouwen, opgenomen in een losse, groene omgeving. Zowel aan de noord- als zuidzijde zijn voorbeelden van deze kwaliteit aan te wijzen (zie ook visie, paragraaf 4.6).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase:
 - Kwaliteit van de dorpsrand in beeld brengen (vanuit belevingswaarde landschap)
 - Aangeven wat moet worden behouden/versterkt
- Ontwerpfase:

- Opstellen van een visie op de dorpsrand(-functies) vanuit belevingswaarde landschap.
- Opstellen randvoorwaarden vanuit landschap
- Opstellen concept-landschapsplan
- Realisatiefase
 - Opgestelde visie, randvoorwaarden en concept-landschapsplan meenemen in stedenbouwkundige plannen voor dorpsrand (waarbij aanpassing aan stedenbouwkundig plan mogelijk is).
 - Uitvoering tegelijkertijd met uitvoering stedenbouwkundige plannen voor Holten
- Beheerfase
 - Opstellen en uitvoeren beheer en onderhoudsplan

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: grondeigenaren, woningbouwvereniging, Oversticht,
Prioriteit: Hoog

Opmerking

Verdere uitwerken van stedenbouwkundige aspecten zal plaatsvinden in **stedenbouwkundige plannen voor Holten**. Voor de noordzijde kan dit gekoppeld worden aan de **planvorming rond bedrijventerrein De Kol**.

Deelgebied 6; Holter- en Lokerenk en Look

6.8 Vergroten herkenbaarheid waterintrekgebied

Doel

Beter zichtbaar maken van de functie van waterintrekgebied en vergroting van de publieke bewustwording van het belang van een waterintrekgebied.

Beschrijving

Een goede kwaliteit van het drinkwater is van primair maatschappelijk belang. Het waterintrekgebied van Holten behoort tot de zeer kwetsbare waterwingebieden door de specifieke bodemopbouw (zand).

Naast een goede waterkwaliteit is het stimuleren van de bewustwording van de waterwinfunctie in het gebied van belang. Dit kan ondermeer door voorlichting, educatie en het plaatsen van informatieborden bij picknickbanken en langs recreatieve routes (zie ook project 1.4).

Uitvoering

- Voorbereidingsfase/Ontwerpfase:
 - Opstellen randvoorwaarden waterintrekgebied;
 - Opstellen voorlichtings-/educatieplan;
 - Inventariseren goede locatie(s) -langs bestaande/geplande recreatieve routes- voor plaatsen van voorzieningen (informatieborden, picknickbanken e.d.) nabij waterintrekgebied.
 - Ontwerp van de te plaatsen voorzieningen.
- Realisatiefase

- Uitvoeren voorlichtings-/educatieplan.
- Plaatsen voorzieningen.
- Beheerfase
 - Beheer van de voorzieningen.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten, Vitens

Overige partijen: provincie, waterschap grondeigenaren, recreatieondernemers.

Prioriteit: Laag

Opmerking:

Dit project is overgenomen uit het project Gebiedsvisie Waterintrekgebied Holten 2007.

Deelgebied 7; Beuseberg, Zuurberg en Borkeld

7.1 Beleefbaar maken hoogteverschillen en steilranden

Doel

Het versterken van de aanwezige hoogteverschillen en steilranden in het gebied door aanplant kleinschalige landschapselementen op zodanige wijze dat hoogteverschillen en steilranden duidelijker in het landschapsbeeld worden ervaren.

Beschrijving

Deelgebied Beuseberg, Zuurberg en Borkeld heeft een afwisselend landschap, dat wordt gekarakteriseerd door bos op de hogere delen en steilranden, die vervolgens overgaan in een kleinschalig kampenlandschap met historische erven. De karakteristiek van de hogere delen en de belevingswaarde van de steilranden kan worden versterkt door de aanleg van beplantingselementen op de hoger gelegen delen en steilranden gecombineerd met het meer open houden van de lager gelegen delen. De steilranden en hoogteverschillen worden op deze wijze vanuit het lager gelegen gebied meer ervaren.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase:
 - Opstellen randvoorwaarden voor aanleg beplantingselementen;
 - Inventariseren grondeigenaren
- Ontwerpfase
 - Opstellen kaders beplantingsplan en onderhoudsplan

- Voorlichting en advies aan grondeigenaren;
- Realisatiefase
 - Aanleg beplantingselementen door gemeente op gemeentelijk eigendom en aanleg beplantingselementen door particulieren (ook via verevening);
 - Open maken/open houden van de rand langs de steilranden.
- Nazorg-/beheersfase:
 - Beheer gemeentelijke beplantingselementen meenemen in gemeentelijke onderhoudsplannen/jaarlijkse werkplannen.
 - Beheer andere beplantingselementen door grondeigenaren.

Organisatie:

Trekker:	Gemeente Rijssen-Holtten, opstellen randvoorwaarden;
Overige partijen:	Particuliere initiatiefnemers
Prioriteit:	Hoog

Deelgebied 7; Beuseberg, Zuurberg en Borkeld

7.2 Aanleg beplantingselementen op overgang Beuseberg - Fliermaten

Doel

Het verhogen van het contrast van openheid en beslotenheid, op de overgang tussen de gebieden Beuseberg en Fliermaten en daarmee het minder kwetsbaar maken van de landschappelijke kwaliteit van dit deelgebied voor mogelijke ontwikkelingen in deelgebied 3, Holterbroek, Fliermaten en Lokerbroek.

Beschrijving

Op dit moment bestaat er een duidelijk landschappelijk contrast tussen de open Fliermaten en de zeer groene en kleinschalige omgeving van Beuseberg. Ten zuiden van Beuseberg is deze landschappelijke overgang veel minder duidelijk. Extra aanplant van bosjes en houtwallen moet ook ten zuiden van Beuseberg deze overgang zichtbaar maken. Bovendien wordt het gebied met zijn historische sfeer daardoor minder kwetsbaar voor het effect van eventuele ontwikkelingen in het naastgelegen gebied (deelgebied 3). Aantasting van de openheid van de Fliermaten moet worden voorkomen i.v.m. een mogelijk negatief effect op aanwezige weidevogels. Aanplant van beplantingselementen vindt dus beperkt plaats en vindt voornamelijk plaats als vereveningsmaatregel.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - opstellen vereveningsregels (zie project A.1)

- Ontwerpfase
 - beplantingsplan en beheerplan op te stellen door initiatiefnemer
 - beoordeling door gemeente
- Realisatiefase
 - Beplanting conform beplantingsplan, aan te leggen door initiatiefnemer
- Nazorg-/beheerfase
 - Beheer conform beheerplan

Organisatie:

Trekker: Particuliere initiatiefnemer
Overige partijen: gemeente
Prioriteit: Laag

Deelgebied 7; Beuseberg, Zuurberg en Borkeld

7.3 Nieuwe recreatieve routes Beuseberg

Doel

Het beperkt mogelijkheden bieden voor extensieve vormen van routegebonden recreatie.

Beschrijving

Binnen de gemeente Rijssen-Holten bestaat behoefte aan ruimte voor sportieve vormen van recreatie. Te denken valt aan trim- en mountainbikecircuits. Het gebied Beuseberg, Zuurberg en Borkeld komt hiervoor bij uitstek in aanmerking. Natuur en landschap zijn minder kwetsbaar dan in het Nationaal Park, terwijl de belevingswaarde van het landschap groot is, mede door het voorkomende reliëf. De mountainbikeroute kan eventueel gaan aansluiten op meer noordelijke routes rond de Holterberg.

Uitvoering

Nader uitwerking van dit project zal plaatsvinden in het kader van **Recreatienota**. De trekker van het project is de gemeente. Het project heeft een hoge prioriteit.

Deelgebied 8; Oostflank Holterberg

8.1 Ontwikkelingsvisie Ligtenbergerweg

Doel

Behoud en versterking van de karakteristiek van de Ligtenbergerweg door de weg te verdichten en het bestaande contrast tussen de gebieden ten westen en ten oosten van de weg te vergroten.

Beschrijving

Deelgebied Oostflank Holterberg ligt op de overgang van de bossen op de Holterberg naar het open weidegebied van De Leiding en Overtoom. De aanwezigheid van deze deelgebieden is afleesbaar aan weerszijden van de Ligtenbergerweg. In de visie (paragraaf 4.8) is beschreven hoe dit contrast verder kan worden versterkt, door het verdichten van het bebouwingslint langs de Ligtenbergerweg, waarbij tegelijkertijd cultuurhistorische kenmerken en nieuwe ontwikkelingsruimte kunnen worden ingepast. Essentie van de visie is het contrast vergroten tussen de bosrand met daarin open plekken (o.a. eenmansesjes) en het open gebied met daarin groene enclaves (groen ingepakte erven). Een extra aandachtspunt voor de Ligtenbergerweg is het verminderen van het aantal verkeersslachtoffers onder de fauna.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Opstellen vereveningsregels, zie project A.1;
- Ontwerpfase
 - Opstellen ontwikkelingsvisie Ligtenbergerweg e.o., met daarin opgenomen de randvoorwaarden voor verdere ontwikkeling;
 - Ruimte voor nieuwe erven/functies volgens bestaand stramien;
 - Landschappelijke inpassing nieuwe erven en realiseren erfbeplanting vooral aan oostzijde Ligtenbergerweg;
 - Behoud doorzichten oost- en westzijde Ligtenbergerweg;
 - Maatregelen ter vermindering verkeersslachtoffers fauna.
 - Terugbrengen historische akkers in het bos (eenmans-esjes)
- Realisatiefase
 - Inpassen nieuwe erven/functies op basis van particulier initiatief, in combinatie met sloop voormalige agrarische bebouwing en landschapontwikkeling. Volgens de opgestelde regels van verevening en rood voor rood (inclusief afsluiten overeenkomst/convenant met gemeente);
 - Randvoorwaarden nieuwe ontwikkelingen planologisch vastleggen in bestemmingsplan.
 - Treffen fauna maatregelen langs Ligtenbergerweg.
 - Bos-/natuurcompensatie voor eenmans-esjes.
- Nazorg-/beheerfase
 - Onderhoud landschapselementen en doorzichten conform overeengekomen onderhoudsplan particulier;
 - Evaluatie en onderhoud maatregelen fauna.
 - Behoud en beheer eenmans-esjes.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.

Overige partijen: LTO, Landgoedeigenaren, Nationaal Park

Prioriteit: Hoog

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.1 Stimuleren realisatie natte natuur

Doel

Ontwikkelen van kwelgebonden natuur

Beschrijving

Dit deelgebied is van oorsprong een gebied waar water afkomstig van de Sallandse heuvelrug stagneerde en waar hoge grondwaterstanden en kwel zorgden bijzondere natuurwaarden. Deze natuurwaarden zijn nu nog gedeeltelijk terug te vinden, vooral langs slootkanten. Het gebied is ook van belang voor weidevogels. In het natuurgebiedsplan zijn nieuwe natuurgebieden en beheersgebieden aangewezen, die herstel van de natte natuurwaarden en een beter weidevogelbeheer tot doel hebben.

Uitvoering

Uitvoering van nieuwe natuurgebieden vindt plaats in het kader van het **Provinciaal Natuurgebiedsplan en het Landinrichtingsplan Rijssen**.

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.2 Vergroten openheid

Doel

Versterken van de openheid van het veenontginningslandschap en vergroten van het contrast met de omringende kleinschalige landschappen. Vergroten van de potentie als weidevogelgebied.

Beschrijving

Dit deelgebied is onderdeel van een landschap dat is ontstaan tijdens de relatief late (jonge) ontginningen in de 19de en 20ste eeuw. Kenmerk van het jonge ontginningslandschap is een rationeel ontginningspatroon en een grote mate van openheid. Deze openheid gaat goed samen met het overheersende grondgebruik dat bestaat (of zal gaan bestaan) uit weide en natte natuur. In het belang van de afleesbaarheid van het landschap en de natuurdoelen wordt gestreefd naar behoud en versterking van die openheid, doch afgewisseld met de aanwezigheid van karakteristieke elzensingels. Voor de weidevogels is openheid van het gebied van groot belang, het kan daarom wenselijk zijn recent aangelegde beplanting te verwijderen.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Inventarisatie beplantingselementen (LOP)
 - Onderzoek d.m.v. "Bomen Effect Analyse" welk recent aangelegde bomenrijen zijn te verplanten.
- Ontwerpfase

- In kaart brengen gemeentelijke beplantingen in het gebied
- Opstellen kaartbeeld met open te houden gebied, beplanting die kan worden verwijderd en beplanting die moet worden behouden.
- Opstellen herplant plan.
- Realisatiefase
 - Tegengaan aanleg nieuwe landschapselementen (m.u.v. erfbeplanting) door opnemen voorschriften in bestemmingsplan (aanlegvergunning);
 - Verlenen van kapvergunning voor beplanting die moet worden verwijderd;
 - Verplanten beplanting van gemeentelijk grondgebied
- Nazorg-/beheerfase
 - Open te houden gebied ook in de toekomst openhouden
 - Beheer en onderhoud verplaatste bomen
 - Nazorg uitvoeren overeenkomstig "Bomen Effect Analyse"

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: Particulieren.
Prioriteit: Midden

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.3 Realiseren recreatieve routes

Doel

Vergroten recreatieve mogelijkheden in het gebied en het verbinden van de kern Rijssen met de Holterberg.

Beschrijving

Voor de aanleg van recreatieve routes kan gebruik worden gemaakt van de bestaande infrastructuur. De verschillende dijkwegen en zandwegen in het gebied bieden veel mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Uitvoering

Dit project wordt verder uitgewerkt en uitgevoerd in het kader van de **landinrichting Rijssen en de Recreatienota**.

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.4 Accentueren dijkwegen en behoud historisch verkavelingspatroon

Doel

Vergroten herkenbaarheid van deze cultuurhistorisch interessante wegen in combinatie met bijbehorend verkavelingspatroon.

Beschrijving

Door het gebied lopen meerdere dijkwegen. Deze wegen verwijzen naar de natte geschiedenis van het gebied. Veel verbindingswegen in het veengebied werden in de loop der tijd opgehoogd zodat ook 's winters doortocht mogelijk was. Deze verhoogde wegen werden "dijken" genoemd. Zo ontstonden in het veen onder andere de Middeldijk, de Geskesdijk, Keizersdijk en Ligtenbergerdijk. Deze veendijken zijn karakteristieke elementen in het landschap.

De verkaveling van het veen vond in eerste instantie plaats vanuit de dijkwegen. De verkaveling van het veenontginningsgebied waarbij geen net van kanalen werd aangelegd, maar waarvan de hoofdstructuur in de vorm van (dijk)wegen is behouden is zeldzaam. Dit geldt ook voor de verkaveling van het Middelveen en de Overtoom (hoofdstructuur van voor 1850). De betrekkelijk groot-schalige jonge heideontginningen zoals bij de Leiding (blokverkaveling) en in het Ligtenbergerveld (strokenverkaveling) zijn weinig zeldzaam en zijn van na 1850.

Om de dijkwegen te benadrukken zal de hogere ligging van de weg ten opzichte van de lager gelegen omgeving in het bermprofiel kunnen worden benadrukt (zie ook visie, paragraaf 4.9). Bestaande wegbepanting zal worden gehandhaafd. Nieuwe wegbepanting zal op de dijkwegen niet worden aangelegd om te voorkomen dat de weidevogelstand hierdoor wordt beïnvloed. Het bijbehorend verkavelingspatroon van voor 1850 zal zoveel mogelijk worden behouden.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Onderzoek (laten) verrichten naar dijkwegen en meest authentieke verkavelingspatroon;
 - Resultaten onderzoek bespreken met landinrichting en provincie om te bezien welke onderdelen van het plan nog in het landinrichtingsproject kunnen worden ingebracht.
- Ontwerpfase
 - Plan uitwerken voor benadrukken bermprofiel en talud (meest karakteristieke) dijkwegen;
 - Plan uitwerken voor behoud meest karakteristieke ontginningspatroon/patronen;
- Realisatiefase
 - Bermprofiel en talud dijkwegen "aanzetten", c.q. benadrukken
 - Dijkwegen en karakteristieke ontginningspatronen planologisch veiligstellen;
- Nazorg-/Beheerfase
 - Beheer bermprofiel, taluds en bestaande dijkbeplanting

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten

Overige partijen: Oversticht, Dienst Landelijk Gebied,
Provincie Overijssel, cultuurhistorische vereni-

ging

Prioriteit: Midden (ontwerpfase) en Laag (realisatiefase)

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.5 Herstel Zunasche wal

Doel

Behoud van het cultuurhistorisch monument Zunasche Wal.

Beschrijving

De Zunasche Wal is een cultuurhistorisch waardevol landschapselement. Het vormt een voormalige markegrens tussen de marke Wierden en de marke Rijssen. De wal ligt op de gemeentegrens, ten zuiden van de Zunasche Heide en vormt een belangrijke lijn in het landschap. De Zunasche wal ligt geheel op het grondgebied van de gemeente Rijssen-Holten en is ook eigendom van de gemeente (zie ook de visie, paragraaf 4.9). Plaatselijk is de wal en de erop aanwezige beplanting van eiken in verval geraakt. Het voornemen bestaat om deze wal en de beplanting weer in ere te herstellen.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Inventariseren staat van de Zunasche Wal
 - Inventariseren oneigenlijk gebruik Zunasche Wal door derden
- Ontwerpfase
 - Opstellen herstelplan Zunasche Wal (grondlichaam en beplanting)
- Realisatiefase
 - herstel gemeentelijk eigendom (middels handhaving)
 - uitvoeren herstelplan (grondlichaam en beplanting)

- Beheerfase
 - Opstellen beheerplan
 - uitvoeren beheer en onderhoud

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten

Overige partijen: aanwonenden.

Prioriteit: Hoog

Opmerkingen

De Zunasche Wal loopt ook in deelgebied 11, maar het project wordt bij deelgebied 9 beschreven.

Deelgebied 9; Omgeving De leiding en Overtoom

9.6 Aanleg ecologische verbindingszone Elsenerbeek

Doel:

Aanleg ecologische verbindingszone langs de westzijde van de kern Rijssen. De verbindingszone zal een verbinding vormen tussen het Elsenerveen en de nieuwe natuurgebieden Overtoom/Middelveen aan de zuidzijde en de Zunasche hooilanden en het Reggedal aan de noordzijde.

Beschrijving:

De Elsenerbeek komt direct langs de bebouwde kom van Rijssen te lopen, langs de woningbouwlocatie Veeneslagen en het bedrijventerrein Plaagslagen. De beek zal naast een waterhuishoudkundige functie, ook een ecologische en landschappelijke functie gaan vervullen. Tevens zal het een recreatief uitloopgebied vormen voor de inwoners van Rijssen.

De Elsenerbeek wordt een natuurlijk ingerichte waterloop met overstromingsvlakten en een breedte van 50-100 meter. De waterloop zal onder andere bestaan uit natte hooilandjes, poelen en beplanting. Het gronden langs de beek zullen worden begraasd door (grote) grazers. Recreanten kunnen door middel van klaphekken het terrein betreden. Op een aantal plaatsen worden picknickbanken neergezet en worden doorwaadbare plaatsen gemaakt.

Uitvoering:

De Elsenerbeek zal in het kader van de **landinrichting Rijssen** worden gerealiseerd.

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.1 Verhoging natuurwaarden bos

Doel

Verhoging van de biodiversiteit van bos- en natuurgebieden op de Rijsserberg, in combinatie met een meer natuurlijk en aantrekkelijker beeld.

Beschrijving

De gemeentebossen op de Rijsserberg bestaan nog voor een belangrijk deel uit naaldbos. De oorsprong van het aanplanten van naaldbos komt voort uit de ooit gewenste hoofdfunctie van houtproductie, maar houtproductie is inmiddels van onderschikt belang geworden. Natuur en recreatie zijn inmiddels de hoofdoelen. Naaldbos is een tamelijk soortenarm bostype. Daarom vindt om dit moment een omvormingsbeheer plaats, dat is gericht op aanwezigheid van meer natuurlijke, inheemse soorten en een grotere gelaagdheid van het bos.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Opstellen nieuwe visie gemeentebossen Rijsserberg. Voor de gemeentebossen en heideterreinen op de Rijsserberg is 10 jaar geleden een beheersvisie opgesteld. De hoofdlijnen van de visie zijn (waarschijnlijk) nog steeds actueel, maar de visie is op onderdelen aan herziening toe.

- Bij het opstellen van de visie ook andere actoren (zoals IVN, omwonenden, andere gebruikers van het bos) actief betrekken.
- Realisatiefase/beheerfase
 - Jaarlijks wordt door de gemeente een werkplan voor onderhoud en beheer van het Rijssense bos opgesteld, op basis van de visie. Een goed beheer is een continu proces. Daarnaast is een bos-/natuurgebied gebaad bij een continu beheer en kleinschalige ingrepen. De gemeente voert dan ook jaarlijks beheersmaatregelen uit op basis van een vooraf opgesteld werkplan.
 - Voorlichting wordt gegeven aan bewoners en gebruikers over de uit te voeren maatregelen.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holtten
Overige partijen: IVN, omwonenden
Prioriteit: Hoog

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.2 Behoud en ontwikkeling heide- en jeneverbesterreinen

Doel

Verhoging van de biodiversiteit van bos- en natuurgebieden op de Rijsserberg, in combinatie met een meer natuurlijk en aantrekkelijker beeld.

Beschrijving

De heideterreinen die aanwezig zijn op de Rijsserberg zijn bijzonder waardevol. De heideterreinen zijn in eigendom van de gemeente en het beheer is erop gericht de heideterreinen en de daarop aanwezige jeneverbesterreinen te behouden en vergrassing te voorkomen. Een terrein met jeneverbesterreinen (ook wel het wakelveldje genoemd) is gelegen in het oostelijk deel van de Rijsserberg. Dit terrein is bijzonder waardevol en behoort tot een particuliere landgoed.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase.
 - Onderzoek naar de actuele (ecologische) en potentiële waarden van de terreinen, opstellen van mogelijke inrichtings- en beheermaatregelen gericht op specifieke doelsoorten.
 - Stimuleren opstellen landgoedversterkingsplan de Biesterij, met oog op verhoging natuurwaarde en adequaat beheer van het landgoed.
- Realisatiefase/beheerfase

- Uitvoeren van uit de advisering (ontwerpfase) voortvloeiende voorgestelde inrichtingsmaatregelen.
- Uitvoering van instandhoudings- en verbeteringsbeheer.
- Landgoed de Biesterij waar mogelijk ondersteunen bij beheer en onderhoud wakelveld.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten/ Landgoed de Biesterij
Overige partijen: IVN,
Prioriteit: Hoog

+Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.3 Aanpassen recreatieve zonering Rijsserberg

Doel

Optimaliseren van de kwaliteit van natuur en recreatie, door adequate zonering en eventueel aanpassen recreatieve padenstructuur.

Beschrijving

Het padenstelsel in het bos is ca. tien jaar geleden aangepast aan de opgestelde recreatieve zonering die uitgaat van een hoge paden-intensiteit langs de bebouwde kom van de kern Rijssen en afneemt in zuidelijke richting waar de natuurwaarden van het bos toenemen.

Gezien een aantal nieuwe ontwikkelingen zal bekeken moeten worden of deze recreatieve zonering op onderdelen moet worden gewijzigd.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase
 - Onderzoek/inventarisatie naar de huidige intensiteit en gebruik van de aanwezige wandel-, ruiters- en fietspaden. Ook de andere recreatieve voorzieningen in het onderzoek betrekken (trimbaan, banken, afvalbakken, slagbomen, openstellingsborden). Overleg met gebruikers (omwonenden, sportverenigingen). Ook de doelstellingen en randvoorwaarden (ecologie, rustgebieden) vanuit de nog op te stellen beheervisie betrekken bij het onderzoek.

- Vanuit de conclusies van het onderzoek een advies/inrichtingsplan voor de diverse typen paden opstellen. Dit zal (waarschijnlijk) resulteren in maatregelen voor afsluiting van bestaande paden en mogelijk de aanleg van nieuwe.
- Realisatiefase/beheerfase
 - Uitvoeren van uit de advisering (ontwerpfase) voortvloeiende voorgestelde inrichtingsmaatregelen.
 - Uitvoering van instandhoudings- en verbeteringsbeheer.

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: IVN, omwonenden, Maneges
Prioriteit: Hoog

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.4 Versterken natuurlijke bosranden Rijsserberg

Doel

Versterking van de natuurfunctie van de bosranden van de Rijsserberg in samenhang met versterking van landschapsbeeld. Dit project is een nadere uitwerking die volgt op het project visie gemeentebossen 2008.

Beschrijving

De bosranden hebben een hoge potentiële natuurwaarde. Deze potentie wordt niet ten volle benut doordat de bosranden vrij harde overgangen vormen. Meer geleidelijke overgangen met mantel-/zoomvegetaties zijn veel aantrekkelijker voor flora en fauna. Daarvoor is het echter wel van belang dat de bosranden worden omgevormd. Dit vraagt in eerste instantie om een sterke sturing en beheersingrepen gericht op het terugzetten van de bosranden. Door het verwijderen van de boomlaag komt meer licht op de bodem en zal er een kruidlaag en struiklaag ontstaan die vooral ook voor vlinders van belang is. Door periodiek onderhoud moet vervolgens worden voorkomen dat de struikenlaag weer een nieuwe bosrand vormt.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Inventariseren bosranden: uit kadastraal onderzoek wordt vastgesteld of de bosranden in de bospercelen moeten worden omgevormd of dat de eigendomssituatie de realisering van een overgangszone

buiten het bestaande bos toelaat (onderzoek aangrenzende eigendomssituatie).

- Bekeken wordt of de soortensamenstelling een omvorming mogelijk en gewenst maken.
- Bekeken wordt of er al aanknopingspunten zijn om de omvorming, gefaseerd, uit te voeren.
- Ook wordt geïnventariseerd voor welke doelsoorten (fauna) de omvormingen plaatsvinden.
- Ontwerpfase
 - Opstellen plan met eindbeelden van de bosranden.
 - Opstellen uitvoeringsplan en fasering. De fasering afstemmen op het reguliere bosbeheer.
 - Onderdeel van de planvorming is het opstellen van een communicatie/ voorlichtingsplan om bewoners van de gemeente en de gebruikers van de bossen van nut en noodzaak op de hoogte te stellen
- Realisatiefase
 - Voorlichting voor bewoners.
 - Uitvoeringsplan realiseren: omvormen en/of aanvullen van de bosranden en realiseren van het gewenste eindbeeld.
- Beheersfase
 - Beheer en onderhoudsplan richten op behoud mantel-/zoomvegetatie in de bosranden, beheer inpassen in het reguliere beheer van de gemeentebossen.

Organisatie:

Trekker:

Gemeente Rijssen-Holten

Overige partijen: IVN, vlinderstichting, omwonenden en gebruikers
(recreanten)
Prioriteit: Midden

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.5 Herinrichting omgeving ecoduct A1

Doel

Verdere verbetering van het functioneren van het ecoduct als ecologische verbinding voor fauna.

Beschrijving

Het ecoduct over de A1 is in 2001 aangelegd. Voor het functioneren van het ecoduct is het van belang dat de omgeving wordt ingericht op deze nieuwe functie. De omgeving moet voldoende dekking bieden en een vanzelfsprekende overgang vormen met het ecoduct, zodat de fauna optimaal van deze voorziening gebruik kan maken. Het plan en de maatregelen zullen zich vooral richten op de omvorming van de gemeentelijke bossen binnen een straal van 250 meter rond het ecoduct. De bestaande bossen zijn voornamelijk samengesteld uit naaldboomopstanden die deels vrijwel structuurloos zijn. Gestreefd zal worden naar een geleidelijke omvorming naar structuurrijke bossen (goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, afwisseling open en dicht) van bij voorkeur inheemse soorten.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - Onderzoek naar de doelsoorten(fauna) en de eisen die de soorten stellen aan de verbindingen en omgeving ecoduct.
- Ontwerpfase
 - detailinventarisatie van de huidige samenstelling van de bossen binnen het werkgebied. Met name aandacht voor de aanwezige structuur en soortensamenstelling.
 - In zowel de voorbereidingsfase als in de ontwerpfase is intensieve afstemming nodig van de voorgenomen maatregelen met het Staatsbosbeheer als beheerder van het ecoduct en de natuurterreinen ten zuiden van de A1.
 - Het gewenste eindbeeld wordt geschetst op basis van de eisen van de doelsoorten.
 - Het eindbeeld wordt geconfronteerd met de huidige situatie en aangegeven wordt welke maatregelen nodig zijn.
 - Daarbij wordt ook uitdrukkelijk gekeken naar de noodzakelijke fasering. Voorkomen moet worden dat door grootschalige ingrepen het functioneren van het ecoduct (tijdelijk) wordt verstoord.
 - De ontwerpfase resulteert in een uitvoeringsplan en in aanwijzingen voor het toekomstige beheer.
- Realisatiefase
 - Het uitvoeringsplan wordt volgens de aangegeven fasering technisch gerealiseerd. Waar worden de werkzaamheden gecombineerd met het reguliere bosbeheer.
- Beheerfase
 - De omgevormde bossen worden opgenomen in het reguliere bosbeheer zodat een op de functie van deze bossen toegesneden beheer wordt gegarandeerd.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen: provincie Overijssel, Dienst Landelijk Gebied,
Staatsbosbeheer.
Prioriteit: Hoog

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.6 Aanleg landschapselementen westflank Rijsserberg

Doel

Versterken van het landschapsbeeld en verhogen van de natuurwaarde door aanleg landschapselementen.

Beschrijving

Door aanleg van landschapselementen op de westflank van de Rijsserberg ontstaat een duidelijk contrast met de omringende kleinschalige en open landschappen. De aanplant van beplantingselementen vindt geleidelijk plaats op basis van particulier initiatief, als gevolg van (recreatieve) ontwikkelingen en bijbehorende vereveningsmaatregelen.

Uitvoering:

- Voorbereidingsfase:
opstellen vereveningsregels (zie project A.1)
- Ontwerpfase, realisatiefase en beheersfase: particulier

Organisatie:

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.
Overige partijen: particuliere initiatiefnemers.
Prioriteit: Laag

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.7 Landschappelijke overgang oostflank Rijsserberg

Doel

Creëren landschappelijke overgang tussen de Rijsserberg en het nieuw te ontwikkelen lager gelegen natuurgebied aan de oostzijde.

Beschrijving

Aan de oostflank van de Rijsserberg aan de andere zijde van de provinciale weg N347 nabij de kern Enter, gaat de gemeente Rijssen-Holten samen met de gemeente Wierden een nieuw bedrijventerrein ontwikkelen. Voor dit bedrijventerrein zal ook een groot waterretentiegebied worden aangelegd dat tevens de functie van natuurgebied krijgt.

Dit waterretentiegebied komt te liggen op de Rijssense kant van de N347. In het kader van de aanleg van dit nieuwe natuurgebied is het wenselijk om een mooie landschappelijke overgang te creëren tussen de Rijsserberg en dit nieuwe natuurgebied/waterretentiegebied.

Door de aanleg van oost-west lopende beplantingselementen wordt het reliëf van de Rijsserberg benadrukt en blijft het zicht vanaf de provinciale weg en vanaf het natuurgebied op de Rijsserberg behouden. Daarnaast is het wenselijk beplantingselementen aan te leggen rond enkele recreatieve voorzieningen waaronder camping de Biesterij, zodat het zicht op de Rijsserberg niet wordt verstoord door (sta)caravans en bebouwing.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase:
 - structuurplan bedrijventerrein Rijssen-Enter
 - vereveningsregels opstellen (project A.1)
- Ontwerpfase
 - Uitwerken gedetailleerd ontwerp voor oostflank, rekening houdend met eigendommen van derden.
- Realisatiefase
 - Beplanting langs camping de Biesterij (verevening)
 - Oost-west gerichte beplantingsstructuur richting retentiegebied realiseren.
 - De gemeente zal voor het realiseren van deze beplantingsstructuur geen gronden aankopen.
- Beheerfase
 - In het landschapsplan ook aandacht besteden aan periodiek beheer en onderhoud van de elementen

Organisatie

Trekker:	Gemeente Rijssen-Holten
Overige partijen:	particulieren, recreatieondernemers
Prioriteit:	Hoog

Deelgebied 10; De Rijsserberg

10.8 Stimuleren natuurlijke bostuinen

Doel

Stimuleren van een goede integratie van stedelijke functies (vooral woon- en recreatiefuncties) met de functie natuur. Concreet gaat het om het tegengaan van harde overgangen tussen natuurgebieden en privé-terreinen.

Beschrijving

Binnen het bosgebied van de Rijsserberg ligt een groot aantal (recreatie)woningen en recreatieve voorzieningen. Een aantal van deze (recreatie)woningen heeft mooie natuurlijke bostuinen, maar het aantal gecultiveerde tuinen neemt toe. Meer natuurlijke tuinen of bostuinen als geleidelijke overgang naar het bos is vanuit het oogpunt van natuur en landschap wenselijk. Het is daarom van belang dat particulieren zich bewust worden van hun bijzondere woonomgeving. Bovendien kan het aanleggen van bostuinen worden gestimuleerd.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase (LOP)
- Ontwerpfase:
 - Inventariseren bostuinen en gecultiveerde tuinen;
 - opstellen voorlichtingsmateriaal natuurlijke bostuinen
- Realisatiefase en beheerfase:
 - verspreiden voorlichtingsmateriaal

- geven van (gratis) voorlichting aan bewoners/eigenaren over aanleg en onderhoud.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holtten i.s.m. het Oversticht
Overige partijen: Particulieren, IVN, Natuur en Milieu Overijssel
Prioriteit: Hoog

Deelgebied 11; De Regge

11.1 Herstel en ontwikkeling half-open rivierlandschap

Doel

Herstel van een meer karakteristiek landschap langs de Regge, gecombineerd met ruimte voor het watersysteem

Beschrijving

Voor de Regge is door het Waterschap Regge en Dinkel een Reggevisie opgesteld. In deze visie heeft het Waterschap verwoord dat het de Regge weer wil transformeren naar een meer natuurlijk rivier. Dat houdt in dat er weer enige ruimte moet komen voor overstromingen in een halfopen rivierenlandschap. De Regge maakt tevens deel uit van de Robuuste verbindingzones die de rijksoverheid heeft aangewezen en die in het provinciaal natuurgebiedsplan zijn opgenomen. De plannen van de Reggevisie en het natuurgebiedsplan sluiten goed op elkaar aan. De landinrichting heeft het landinrichtingsplan Rijssen op deze nieuwe ontwikkelingen aangepast.

Uitvoering

Realisatie zal plaatsvinden in het kader van de **Reggevisie, het Natuurgebiedsplan en de landinrichting Rijssen**.

De projecttrekker is het Waterschap Regge en Dinkel i.s.m. provincie Overijssel.

Deelgebied 11; De Regge

11.2 Accentueren entree Rijssen - Regge

Doel

Vergroten van de beleefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit van de Regge als entree van Rijssen, presenteren van Rijssen als “stad aan de rivier”.

Beschrijving

Op dit moment speelt de aanwezigheid van Regge bij de entree van Rijssen een bescheiden rol. De Regge kan meer dan nu het geval is een positieve rol spelen bij het op een fraaie wijze binnenkomen (of verlaten) van Rijssen, zowel over de weg als via het spoor. Er is tot nu toe wel aandacht voor de stedenbouwkundige vernieuwing van het entreegebied, maar de kansen die er liggen vanuit de Regge worden nog niet benut. Opwaardering van het gebied kan variëren tussen het plaatsen van een bijzondere brug over de Regge, tot het herontwikkelen van het gehele entreegebied.

Uitvoering

Het is van belang een toekomstvisie op de entree van Rijssen te ontwikkelen, zowel vanuit de verschijningsvorm van de Regge als vanuit de ruimtelijke kwaliteit van het stedelijk gebied. Dit project staat direct in relatie tot het **Lange Termijnplan Verkeer en Vervoer** (brug over de Regge) als tot het **stedebouwkundig ontwerp van het Opbroek**. Het project kan het beste bij deze projecten worden ondergebracht, daar het de reikwijdte van het LOP overstijgt.

Deelgebied 11; De Regge

11.3 Ontwikkelen recreatief-educatief punt

Doel

Versterken van de educatieve en recreatieve betekenis van het Regge gebied.

Beschrijving

Binnen de gemeente Rijssen-Holten heeft het Reggegebied ten noordoosten van Rijssen nog veel kwaliteit. Zowel ecologisch, landschappelijk als ook recreatief (Pelmolen, zomphaven). De betekenis van dit gebied wordt alleen nog maar groter doordat er de komende jaren ten aanzien van natuur en waterbeheer veel verandert. De Regge zal als robuuste verbinding en binnen het kader van de Reggevisie transformeren naar een meer natuurlijke rivier.

Ook zal de landschappelijke en recreatieve betekenis van het gebied toenemen als ten oosten van Rijssen in het Opbroek woningen zullen worden gebouwd. Voor de gemeente is dit aanleiding om de grote betekenis van het gebied voor natuur en water onder de aandacht van de bevolking te brengen en naast recreatie ook educatie een grotere rol te gaan geven. Op welke wijze dit precies kan gaan gebeuren moet nog worden uitgewerkt. Een locatie nabij de Pelmolens is eventueel beschikbaar.

Uitvoering

- Voorbereidingsfase
 - LOP deel 2: "Landschapsvisie"
- Ontwerpfase

- Ontwikkelen van een recreatief-educatief plan waarin de beschikbare locatie bij de Pelmolens (eigendom gemeente) centraal staat.
- Realisatiefase
 - Uitvoeren plan
- Beheerfase
 - Onderhoud aangelegde locaties en bebording.

Organisatie

Trekker: Gemeente Rijssen-Holten.

Overige partijen: Waterschap Regge en Dinkel, omwonenden.

Prioriteit: Hoog.

3. FINANCIERINGSINSTRUMENTARIUM

3.1 Inleiding

Subsidies kunnen een belangrijk hulpmiddel zijn om de beschreven projecten daadwerkelijk te gaan uitvoeren. Immers wanneer financiële ondersteuning door derden mogelijk is, ontstaat een soort hefboomwerking om de totale financiering sluitend te krijgen. Daarom wordt in het uitvoeringsplan bewust afzonderlijk aandacht besteed aan subsidiemogelijkheden. Daarbij passen echter enkele algemene kanttekeningen vooraf.

De opgenomen informatie is een momentopname, gebaseerd op de nu beschikbare informatie. Zodra er wijzigingen ontstaan in de uit te voeren projecten kan dat gevolgen hebben voor de nu gesignaleerde financieringsvormen. Maar ook het aanbod van externe financiële ondersteuning is aan wijzigingen onderhevig. Een nieuw kabinetsakkoord, wijzigingen in provinciale Bestuursakkoorden, Europese subsidieregelingen die in 2008 operationeel worden kunnen allemaal leiden tot nieuwe aanknopingspunten, maar ook tot het vervallen van nu aangehaalde opties. Daarom is het raadzaam, zeker wanneer er enige tijd verstreken is tussen 'oplevering' van dit plan en de daadwerkelijke realisatie van projecten, om vooraf contact te hebben met de respectievelijke potentiële subsidiegevers.

Sommige regelingen kunnen van toepassing zijn op afzonderlijk omschreven projecten, waar andere regelingen juist veel meer aan-

knopingspunten bieden voor een combinatie van verschillende projecten (bijvoorbeeld een ruimere gebiedsontwikkeling). Het toetsen of een afzonderlijk project ook specifiek in aanmerking komt bij de genoemde regelingen, zou een vervolgstap moeten zijn. Waar het zonneklaar is dat een bepaalde regeling voor een afzonderlijk project kan gelden, is die regeling ook bij het betreffende project vermeld.

Daarnaast zijn vaak combinaties van subsidies en/of fondsen toegestaan (de zogenaamde cumulatie van regelingen) terwijl in andere gevallen regelingen elkaar onderling uitsluiten, kan de slaagkansen voor in te dienen aanvragen soms vrijwel 100% zijn en in andere situaties misschien maar 20%. Dit soort verbijzonderingen ofwel praktijkgericht gaan uitwerken van de gesignaleerde kansen vereist een professionele, resultaatgerichte aanpak. Daarin kan o.a. rekening worden gehouden met o.a. de volgende praktische aandachtspunten:

- Wie kan het beste als aanvrager fungeren (b.v. gemeente, maar ook Waterschap, Oversticht of een andere organisatie)?;
- Behoort samenwerking met omliggende gemeenten tot de mogelijkheden?
- Wanneer worden substantiële verplichtingen aangegaan? Aanvragen moeten namelijk altijd worden ingediend voorafgaand daaraan willen de daarmee gemoeide kosten subsidiabel zijn;
- Aan welke (administratieve) verplichtingen, waaronder een accountantscontrole achteraf, moet worden voldaan? Is er, hiermee rekening houdend, sprake van een gezonde kosten – batenverhouding?

Voor het behalen van het optimale resultaat in dit verband, en het dus structureel bewaken van dit soort aandachtspunten, adviseren wij om een specifieke werkgroep te vormen, die op basis van een nader uit te werken stappenplan zich gericht bezig gaat houden met het verwerven van subsidies voor de uit te voeren projecten.

Om de presentatie van de diverse geïdentificeerde financieringsbronnen zo leesbaar mogelijk te houden hebben wij ervoor gekozen om ze te ordenen per beleidsterrein. Een dergelijke indeling is overigens per definitie discutabel; voor sommige regelingen geldt dat zij op meerdere beleidsterreinen van toepassing kunnen worden verklaard. In die voorkomende gevallen is ervoor gekozen om zo'n regeling bij dat beleidsterrein op te nemen, waar gevoelsmatig het grootste accent van de regeling ligt. De gehanteerde indeling is als volgt:

- Plattelandsontwikkeling algemeen;
- Natuurontwikkeling;
- Recreatie en toerisme;
- Cultuurhistorie.

3.2 Instrumentarium plattelandsontwikkeling

Omdat de gemeente Rijssen-Holten deelneemt aan het Reconstructieplan voor Salland en Twente, gaan wij er op voorhand vanuit dat enkele (subsidie-)instrumenten, die de provincie beschikbaar heeft voor het uitvoeren van het provinciale MeerJarenProgramma (pM-JP) al bekend zullen zijn. Volledigheidshalve hebben wij het overzicht van die instrumenten wel in de laatste paragraaf apart opgenomen.

Daarnaast kent de provincie Overijssel een algemene subsidieregeling "Uitvoering van het Reconstructieplan Salland Twente", die wij hierna verder zullen toelichten. Met ingang van 2007 is verder het zogenaamde Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG), een landelijk 'subsidieprogramma', van start gegaan. Dit nieuwe programma vervangt 'oude' regelingen als Programma Beheer, Belvédère, Landinrichtingsgelden en de regeling Subsidiëring Gebiedsgericht Beleid (SGB). Naast deze provinciale en landelijke financieringsbronnen zijn er op dit terrein ook nog enkele Europese programma's. Zij zullen eveneens hierna verder worden beschreven.

Reconstructieplan Salland-Twente Overijssel

Doel van de regeling is het uitvoeren van het Reconstructieplan Salland-Twente. Het Reconstructieplan Salland-Twente is in het najaar van 2004 van start gegaan en loopt tot 2012. De belangrijkste doelen van het Reconstructieplan zijn:

- landbouwbedrijven op de juiste plek krijgen, waarbij vestiging van bedrijven in bepaalde gebieden gestimuleerd wordt en de intensieve veehouderij in kwetsbare gebieden (de extensiveringsgebieden) juist wordt afgebouwd, onder andere via subsidies voor bedrijfsverplaatsing en kavelruil;
- het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur, door aankoop en inrichting van gronden en door particulier en/of agrarisch natuurbeheer;
- waterbeheer;
- versterking van de economie (landbouw en toerisme/recreatie);
- versterking van de sociale leefbaarheid.

Jaarlijks wordt een Uitvoeringsprogramma Reconstructie opgesteld. Projecten, die onderdeel zijn van het Landschapsonwikkelingsplan

(LOP) en bijdragen aan het realiseren van de belangrijkste doelstellingen van het Reconstructieplan zouden aangemeld moeten worden voor zo'n Uitvoeringsprogramma.

Voorwaarden

- Om in aanmerking te komen voor subsidie, moet een project in ieder geval voldoen aan de volgende voorwaarden:
- De activiteit moet uitvoeringsgereed zijn, d.w.z. binnen 3 maanden kunnen starten en de overige financiering moet geregeld zijn;
- Het mag niet gaan om een activiteit, die wettelijk verplicht is of behoort tot de normale taken van de aanvrager;
- De subsidie mag niet gebruikt worden voor planvorming, onderzoek, inventarisaties en deskstudies

Mogelijke bijdrage

De projectsubsidie bedraagt 50% van de projecten, met uitzondering van:

- activiteiten, gericht op het versterken van landschappelijke of cultuurhistorische waarden: hiervoor bedraagt de subsidie maximaal 75% van de projectkosten;
- waterprojecten, die voldoen aan de criteria van de Subsidieverordening Water Overijssel: daarvoor bedraagt de subsidie maximaal 40% van de projectkosten en maximaal € 500.000.

Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

De precieze uitvoeringsprocedure van dit programma is op dit moment nog niet bekend. Het is de bedoeling dat projecten, waaraan subsidie kan worden toegekend uit het ILG, zoveel mogelijk één beschikking gaan ontvangen. Daarin kan de provincie bijdragen uit het ILG, eigen provinciale middelen en uit het Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP2) opnemen.

Als een project is opgenomen in het pMJP van de provincie Overijssel, dan zou het in principe in aanmerking moeten komen voor financiële ondersteuning vanuit het ILG. Op voorhand heeft de provincie (inhoudelijk) de volgende programmalijnen onderscheiden:

- Perspectiefvolle landbouw;
- Behoud en versterking van de kwaliteit van natuur en (cultuur)landschap;
- Economische vitaliteit (vooral de niet-agrarische sector, inclusief toerisme en recreatie);
- Sociale vitaliteit en leefbaarheid;
- Veerkrachtig watersysteem.

Daaruit kan worden afgeleid dat meerdere projecten, die onderdeel zijn van dit LOP, in principe in aanmerking komen voor financiële steun vanuit het ILG.

Op dit moment is niet concreet bekend gemaakt welke subsidiepercentages zullen gelden (50% – 75%) en hoe de aanvraagprocedure ingericht zal worden. Naar verwachting zal die informatie echter op korte termijn beschikbaar komen.

Plattelands Ontwikkelingsprogramma 2 (POP2)

In de provincie Overijssel is ook in de periode 2000 – 2006 al een Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP) uitgevoerd. Deze Europese subsidie kon worden aangevraagd voor projecten, die bijdragen aan duurzame ontwikkeling van het platteland. Met ingang van 2007 begint een 'nieuwe ronde' ofwel het POP2. Belangrijke wijziging in dit programma ten opzichte van het vorige is dat waarschijnlijk nu kernen tot 30.000 inwoners in aanmerking komen, terwijl dat voorheen uitsluitend kernen tot 15.000 inwoners waren. Aangezien enkele thema's in dit programma (zoals natuurontwikkeling, agrarische diversificatie en toerisme en recreatie) aanknopingspunten bieden voor projecten uit het LOP, hebben wij dit programma onder de algemene rubriek opgenomen.

Voorwaarden

Er zijn algemene criteria en specifieke criteria per maatregel. De belangrijkste algemene criteria zijn:

- het projectvoorstel past binnen het provinciaal- of rijksprogramma en het provinciaal- of rijksbeleid;
- het projectvoorstel voldoet aan de EU-regelgeving;
- de (overige) financiering is rond;
- de benodigde vergunningen zijn verleend;
- het projectvoorstel heeft een toegevoegde waarde ten opzichte van het normale beleid.

Mogelijke bijdrage

De subsidie bedraagt over het algemeen 50% van de subsidiabele projectkosten, mits er voldoende overige publieke cofinanciering beschikbaar is.

Ook voor dit programma geldt dat op dit moment nog niet concreet bekend is gemaakt hoe de aanvraagprocedure zal zijn. Er wordt waarschijnlijk gezocht naar zoveel mogelijk afstemming met het ILG en de provinciale Reconstructiemiddelen.

KNHM

De doelstelling van de Vereniging Koninklijke Nederlandsche Heidedaatschappij (KNHM) is om in Nederland en in Midden- en Oost-Europa bij te dragen aan de verbetering van de kwaliteit van de menselijke leefomgeving. Daartoe worden educatieve projecten en bewustwordingsprojecten ondersteund die betrekking hebben op de thema's:

- Dynamisch Platteland;
- Mens en Water;
- Actief Samenleven.

Voorwaarden

- de activiteit moet passen binnen de doelstelling van de Vereniging;
- het project mag niet langer duren dan 3 jaar;
- wanneer het project zich over meer jaren uitstrekt, moet bij aanvang de financiering van het hele project zeker zijn;
- de KNHM moet betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van het project.

Bijdrage

De hoogte van de bijdrage wordt per project bepaald.

3.3 Instrumentarium natuurontwikkeling

Vanaf 1 januari 2007 wordt Programma Beheer, dat bestaat uit de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer en de Subsidieregeling natuurbeheer 2000, opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De subsidieregelingen worden daarmee provinciale regelingen. We spreken daarom voortaan van de Provinciale subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (PSAN) en de Provinciale subsidieregeling natuurbeheer (PSN). Dienst Regelingen voert de regelingen uit. De doelgroepen van de regelingen wijzigen niet, een aantal inhoudelijke zaken wel.

Belangrijke veranderingen

Per provincie is er een subsidieplafond. Hierdoor wordt de datum waarop de aanvraag volledig is ingeleverd nog belangrijker.

Ruime jas gebieden uitgesloten!

In het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer zijn van subsidiëring uitgesloten de terreinen die in het 'Natuurgebiedsplan Overijssel 2006' zijn aangeduid als beheersgebied 'ruime jas botanisch/akkerbeheer en botanisch/graslandbeheer'. Het gaat hier om een tijdelijke uitsluiting voor nieuwe overeenkomsten in verband met de voorgenomen aanpassing van de begrenzing van de ruime jas beheersgebieden (de ruime jas zal exact worden begrensd).

Naast de hierboven aangegeven mogelijk te benutten regelingen PSAN en PSN, waarbij voor de gemeente als rechtstreekse aanvrager de PSN van toepassing is, zijn er nog enkele andere financie-

ringsbronnen, die in principe aanknopingspunten bieden voor projecten uit het LOP. Wij zullen die hierna achtereenvolgens beschrijven.

Verbeteren Leefkwaliteit en Diversificatie Plattelandseconomie Overijssel

Het doel van deze regeling is vooral het bevorderen van onderhoud van particuliere landschapselementen en cultuurhistorische objecten. Zo kan er subsidie worden verstrekt voor:

- Landschapsprojecten: aanleg, herstel en achterstallig onderhoud van particuliere landschapselementen buiten de bebouwde kom (o.a. houtwallen, singels, bos, heidevelden, rietlanden);
- Cultuurhistorische projecten: herstel en achterstallig onderhoud van cultuurhistorische objecten van vóór 1940 (b.v. kerkpaden, eendenkooien, hooimijten en objecten op landgoederen);
- Jaarlijks onderhoud van particuliere landschapselementen.

Voorwaarden

- De activiteiten moeten passen in het door GS vastgestelde meerjarenprogramma en de daarvan afgeleide jaarprogramma's;
- Het mag niet gaan om werkzaamheden waarvoor voldoende andere subsidiemogelijkheden bestaan (zoals de PSN en de PSAN).

Ook gelden minimumeisen voor de duur dat een landschapselement/object na afronding van het project in stand wordt gehouden.

Nationaal Groenfonds

Dit fonds heeft als doel om investeringen te ondersteunen op het gebied van natuur, bos, landschap, openluchtrecreatie en landbouw. Enerzijds beheert het fonds de 'groene' overheidsgelden, waaruit projecten gesubsidieerd worden op het gebied van grondverwerving, landinrichting, natuurbeheer en nationale parken.

Daarnaast biedt het fonds ook enkele mogelijkheden voor financiering van groene projecten, bijvoorbeeld:

- de Groenfonds-Lening: een laagrentende lening voor fiscaal erkende groenprojecten (ook wel bekend als de Regeling Groenprojecten);
- de Groenfonds-Stimuleringslening: laagrentende lening bedoeld ter aanvulling op de financiering van gesubsidieerde natuurprojecten, zoals bedrijfsverplaatsingen en nieuwe landgoederen. Hiervoor is goedkeuring van het ministerie van LNV of van de provincie nodig.
- Het Landgoed Financieringsplan: integrale financiering voor herstel, verbetering en uitbreiding van een landgoed (in samenwerking met Nationaal Restauratiefonds). Hiermee kan ook de groene inrichting van terreinen op een landgoed, naast de restauratie en bebouwing worden gefinancierd.

Regeling Effectgerichte Maatregelen in Bossen en Natuurterreinen

Doel van deze regeling is de instandhouding en ontwikkeling van bossen en natuurterreinen. Via deze regeling wordt het Overlevingsplan Bos en Natuur uitgevoerd. Subsidie is mogelijk voor het uitvoeren van bepaalde effectgerichte maatregelen. Dit zijn maat-

regelen gericht op het verminderen of ongedaan maken van de effecten van verzuring, vermesting en verdroging.

Het kan gaan om activiteiten als: maaien, geschikt maken voor begrazing, chopperen, plaggen, baggeren, toevoegen van basische stoffen om de mineralenbalans of zuurgraad te herstellen, aanleg van depots voor gras, plaggen, gebaggerd materiaal etc., het verbeteren van de hydrologische situatie, meten en registreren van de effecten, planvorming en directie, aanpassen van de morfologie, toevoer van diasporen en faunamateriaal, beheer van de voedselketen en het verwijderen van bosopslag.

Voorwaarden

- Het moet gaan om een aaneengesloten terrein (het terrein mag niet worden gescheiden door een spoordijk, kanaal, rivier, rijksweg of op andere wijze onderbroken over meer dan 100 meter);
- De voorgenomen maatregelen moeten:
 - in voldoende mate bijdragen aan het verminderen of ongedaan maken van de effecten van verzuring, vermesting en verdroging;
 - geen onevenredige schade toebrengen aan de natuurwaarden van het betreffende gebied.

Bijdrage

De subsidie bedraagt maximaal 95% van de werkelijk gemaakte noodzakelijke subsidiabele projectkosten. Het toe te kennen subsidiebedrag moet minimaal 5.000 bedragen.

3.4 Instrumentarium recreatie en toerisme

Stichting ANWB Fonds

Het ANWB Fonds steunt projecten en initiatieven op het gebied van recreatie, toerisme, cultureel erfgoed en verkeer en vervoer met daarbij aandacht voor milieu en landschappelijke / cultuurhistorische waarden.

Het gaat om activiteiten die het toerisme en de recreatie in Nederland bevorderen. De projecten moeten een min of meer permanent karakter hebben. Voorbeelden van projecten zijn het plaatsen van informatieborden langs wegen of fietspaden, het restaureren van historische gebouwen, de inrichting van bezoekerscentra of het stimuleren van agrarisch toerisme.

Voorwaarden

- Indiening van een projectplan dat moet bevatten:
 - een omschrijving van de activiteit en het object;
 - een begroting met toelichting;
 - een ingevuld aanvraagformulier;
- De projecten moeten uit recreatief-toeristisch oogpunt van meer dan lokale betekenis zijn en van blijvende waarde.

Bijdrage

De bijdrage varieert van ongeveer 500 tot 25.000. De bijdrage is gemiddeld 5.000. Het fonds verstrekt ook bijdragen in natura in de vorm van tekstborden en informatiepanelen met een korte omschrijving van het object, soms voorzien van tekeningen.

Operationeel Programma Oost-Nederland 2007 – 2013

Deze Europese subsidie volgt programma's als het EPD en Doelstelling 2 op. In aanmerking voor subsidie komen in principe projecten, die bijdragen aan economische ontwikkeling van een regio. Daarvoor worden verschillende maatregelen onderscheiden, waaronder "Atractieve regio's". In de praktijk bleken de EFRO-programma's, die hieraan vooraf zijn gegaan bijvoorbeeld toeristische natuurontwikkeling, routenetwerken van wandel- en fietspaden, bezoekerscentra enz. te ondersteunen.

Op dit moment is ook voor dit Europese programma nog niet bekend op welke wijze aanvragen kunnen worden ingediend, maar ook hierover zal later in het jaar meer bekend worden. Over het algemeen kunnen via dit soort programma's subsidies tot maximaal 50% van de subsidiabele projectkosten worden aangevraagd.

Interreg 2007 - 2013

Het Interregprogramma is op hoofdlijnen vergelijkbaar met de doelstellingen en werking van het onder 3.2 genoemde EFRO-programma, opdat het ook gefinancierd wordt met middelen uit dit Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Een bijkomende voorwaarde is echter dat aan te melden projecten zich moeten richten op grensoverschrijdende (economische) samenwerking. Ook al lijkt dit niet meteen voor de hand te liggen, toch wijst de praktijk uit dat juist de ontwikkeling van grensoverschrijdende natuurgebieden en van toeristische samenwerkingsprojecten goed hierbij aansluiten.

3.5 Instrumentarium cultuurhistorie

Belvédère

Strikt genomen zal Belvédère voortaan onderdeel zijn van het ILG, maar omdat het zo'n op zichzelf bekende regeling is, hebben we de regeling toch apart vermeld onder dit thema.

Het doel van de regeling Projectsubsidies Belvédère is het ondersteunen van projecten waarbij cultuurhistorie benut wordt als uitgangspunt en inspiratiebron binnen de ruimtelijke ordening en inrichting. De regeling wordt uitgevoerd door het Stimuleringsfonds voor Architectuur (SfA). De regeling biedt de mogelijkheid te experimenteren met planvorming van onderop. Het is de bedoeling dat er zoveel mogelijk partijen bij de projecten betrokken worden, zoals architecten, gemeenten, opdrachtgevers enz.

Er is subsidie beschikbaar voor de volgende projecten:

- lokale projecten waarin op lokaal en regionaal niveau cultuurhistorische aspecten betrokken worden bij ruimtelijke ontwikkelingsvisies. Deze categorie richt zich met name op betrokkenheid van gemeentelijke overheden, waterschappen en behorende instanties;
- kennisprojecten waarin cultuurhistorische kennis ontwikkeld en inzetbaar gemaakt wordt binnen actuele ruimtelijke inrichtingsvraagstukken. Deze cultuurhistorische kennis kan vervolgens door stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten gebruikt worden bij het werken aan opdrachten.

Cultuurhistorie, zoals bedoeld in deze regeling, omvat het archeologisch, historisch-(steden) bouwkundig en het historisch-landschappelijk erfgoed.

Voorwaarden

- het project is incidenteel en heeft een looptijd van maximaal 24 maanden;
- het project is gericht op een integrale benadering of visie op de cultuurhistorie;
- er is sprake van brede betrokkenheid en inzet van bestuurlijke, opdrachtgevende, onderzoekende en ontwerpende partijen. Deze betrokkenheid moet blijken uit een financiële bijdrage aan het project;
- bij lokale projecten geldt dat het betrekken van cultuurhistorische aspecten in stedenbouwkundige en landschappelijke ontwerpen een onderdeel van het project moet zijn;
- bij kennisprojecten moet gegenereerde kennis inzetbaar zijn bij de uitvoeringspraktijk van de herinrichting van gebieden.

Bijdrage

De subsidie bedraagt maximaal 75% van de projectkosten. Subsidie uit andere bronnen is van invloed op de hoogte van de bijdrage.

Stimulering Reanimatie Industrieel en Agrarisch Erfgoed Overijssel

Doel van deze regeling is het behouden van industrieel en agrarisch erfgoed in Overijssel door vernieuwend hergebruik. Er is subsidie mogelijk voor het opstellen van transformatieplannen. Een transformatieplan bevat een verkenning en een beschrijving van de mo-

gelijkheden van functieverandering in vrijkomend / vrijgekomen industrieel of agrarisch erfgoed. Het plan moet worden opgesteld door een ontwerper / architect, die daarbij de hulp kan inroepen van andere deskundigen zoals cultuurhistorici, financieel deskundigen, constructeurs, stedenbouwkundigen of landschapsarchitecten.

Onder industrieel erfgoed wordt verstaan: fabrieken of fabriekscomplexen bestaande uit gebouwen, installaties en infrastructuur die van cultuurhistorische en architectonische waarde zijn. Onder agrarisch erfgoed wordt verstaan: boerenerven, bestaande uit gebouwen en beplanting, die van cultuurhistorische en landschappelijke waarde zijn.

Voorwaarden

- overlegging van een projectplan en een begroting, voorzien van de volgende bijlagen:
 - kaarten en fotomateriaal van het erfgoed en het gebied waarin het is gelegen;
 - een beknopte toelichting over de cultuurhistorische waarden;
 - documenten waaruit blijkt dat gemeente en eigenaar instemmen met het opstellen van het transformatieplan;
 - informatie over opleiding en ervaring van de deskundige die het transformatieplan gaat / gaan opstellen;
- de activiteit draagt bij aan één of meer doelstellingen van het provinciale stimuleringsprogramma 'Reanimatie industrieel en agrarisch erfgoed Overijssel 2004-2007'. Dit zijn:
 - het leveren van een bijdrage aan de identiteit / uitstraling van Overijssels regio's, steden, landschappen en dorpen door vernieuwing van erfgoed;
 - het versterken van het economisch belang van stad en land door een grotere herkenbaarheid en wervingskracht;
 - het stimuleren van innovatieve ontwikkelingen;
 - het bevorderen van duurzaamheid door hergebruik van gebouwen, terreinen en grondstoffen;
 - het vergroten van het inzicht in cultuurhistorische en ruimtelijke kwaliteiten bij zowel een breed publiek als bestuurders en (agrarische) ondernemers;
 - het versterken van cultuurtoerisme;
- de activiteit heeft betrekking op een in cultuurhistorisch opzicht waardevol(-le) industrieelcomplex, fabriek of boerderij met bijbehorend erf;
- de activiteit vindt niet plaats in de landbouwontwikkelingsgebieden van het Reconstructieplan Salland-Twente;
- bij agrarisch erfgoed gaat het om vrijgekomen of vrijkomende agrarische bebouwing, dat wil zeggen gebouwen die als agrarisch gebouw zijn opgericht met een agrarische bestemming en die ook agrarisch in gebruik zijn (geweest);
- ontwerpende partijen hebben aantoonbare ervaring met transformatieplannen en beschikken over gedegen ontwerp kwaliteit.

Bijdrage

De subsidie bedraagt:

- voor een project dat betrekking heeft op industrieel erfgoed: maximaal 50% van de kosten van een transformatieplan en maximaal 25.000;
- voor een project dat betrekking heeft op agrarisch erfgoed: maximaal 50% van de kosten van een transformatieplan en maximaal 10.000.

3.6 (Subsidie-) Instrumentarium pMJP Overijssel¹

De provincie Overijssel heeft diverse instrumenten gericht op de versterking van het landelijk gebied. Deze instrumenten zijn belangrijk bij het realiseren van de doelen van het pMJP. Daarbij is het van belang ze in goede afstemming in te zetten zodat in de gebieden synergie-effecten optreden en wederzijdse versterking van initiatieven. Hieronder geven we een toelichting op een aantal van deze instrumenten. Het betreft hier overigens geen uitputtend overzicht van het beschikbare instrumentarium.

Groene en blauwe diensten

Groene en blauwe diensten regelen de structurele financiering van particulier beheer van landschap, natuur en water. Om deze structurele financiering voor 20 – 30 jaar waar te maken wordt gekozen voor een stichting als uitvoeringsorganisatie en een beheerfonds. De provincie gaat een subsidierelatie aan met de uitvoeringsorgani-

satie. Tussen de uitvoeringsorganisatie en aanbieder van diensten spreken we van een contractrelatie.

Rood voor rood

Rood voor rood met gesloten beurs maakt het mogelijk om landschapontsierende opstallen te slopen met middelen die vrijkomen door het toestaan van bouwkavels op planologisch verantwoorde locaties. Een stal voor een bouwkegel. Hoofddoel is het stimuleren van ruimtelijke kwaliteit. De gemeenten hebben het voortouw bij de toepassing van Rood voor rood met gesloten beurs en treden op als regisseur.

Hergebruik Vrijkomende Agrarische Bedrijfsgebouwen (VAB)

De regeling hergebruik VAB draagt bij aan de economische ontwikkeling in het landelijk gebied door het benutten van de resterende economische waarde van VAB voor andere functies. Hergebruik in plaats van kapitaalvernietiging met name voor economische functies en onder voorwaarden ook voor wonen. Door de regeling worden startende bedrijven gestimuleerd en wordt het landelijk gebied benut voor streekgebonden werkgelegenheid. Naast economische ontwikkeling draagt de regeling ook bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Immers een blijvende landelijke uitstraling van de gebouwen en omgeving is gewenst. De gemeenten hebben het voortouw bij de uitvoering van het VAB-beleid.

¹ Bron: pMJP, zoals opgenomen op website van de provincie Overijssel d.d. 28-02-2007

Kavelruil (vrijwillig of wettelijk)

Het instrument kavelruil kan zowel vrijwillig als wettelijk worden ingezet. Binnen de planuitwerkingen reconstructie wordt het instrument wettelijke kavelruil ingezet om de integrale doelstellingen te realiseren. Hierbij worden combinaties gezocht van natuurontwikkeling, waterdoelstellingen, landbouwdoelstellingen en waar mogelijk nog meer doelstellingen, bijvoorbeeld recreatieve verbindingen of sociaal-economische vitaliteitsmaatregelen. Bij vrijwillige kavelruil moeten minimaal drie partijen grond inbrengen. Dit zullen meestal boeren zijn, maar ook (natuurbeschermings) organisaties, waterschappen, gemeenten, landgoedeigenaren en andere grondeigenaren kunnen meedoen. Verder moet er sprake zijn van het ruilen van gronden. Deze grondruil moet leiden tot een verbetering van de verkaveling voor landbouwbedrijven, natuurgebieden, het landschap, recreatiemogelijkheden en de infrastructuur.

Revolving fund

Het revolving fund is een instrument om daar waar nodig grond aan te kopen om zo een ontwikkeling mogelijk te maken, bijvoorbeeld de kavelruil te stimuleren. Nadat de kavelruil heeft plaatsgevonden wordt de grond weer ingebracht en stromen de middelen weer terug in het fonds. Deze verkoop kan naar particulieren, maar ook naar beherende instanties.

Plan- en gebiedsuitwerkingen

Om de reconstructiedoelen verder uit te werken en over te gaan tot uitvoering zijn het uitvoeringskaderplan en gebiedsuitwerkingen opgesteld. Plan- en gebiedsuitwerkingen zijn nodig voor de ontwikkeling van projecten, maar ook voor:

- nadere plandetaileringen in gebieden waar gestapelde problematiek, concurrerende functies/ knelpunten bestaan;
- nader bepalen van locaties waar (met voorrang) grondverwinning moet plaatsvinden;
- de programmering van de uitvoering van de reconstructie waarbij op een geïntegreerde manier de doelstellingen van de reconstructie worden gerealiseerd.

Een planuitwerking is een op de Wet gebaseerde uitwerking van het reconstructieplan op deelgebiedniveau en vormt de basis voor de uitvoering in dat gebied. Planuitwerkingen worden door Provinciale Staten goedgekeurd. Momenteel worden planuitwerkingen enkel toegepast binnen de reconstructie, aangezien zij voortkomt uit de reconstructiewet. Binnen de WILG (Wet Inrichting Landelijk Gebied) is dit instrument ook mogelijk buiten reconstructie. Gebiedsuitwerkingen dienen hetzelfde doel als een planuitwerking, maar bij gebiedsuitwerkingen worden geen wettelijke instrumenten ingezet zoals bij planuitwerkingen wel het geval is. Door het meer vrijwillige karakter van gebiedsuitwerkingen worden ze alleen door Gedeputeerde Staten goedgekeurd. Een gebiedsuitwerking wordt door het gebied (meestal gemeente) aangestuurd en uitgewerkt.

Reconstructiezonering

De reconstructiezonering regelt de afwaartse beweging van intensieve veehouderij van extensiveringsgebieden naar landbouwontwikkelingsgebieden. Hiermee worden voor de intensieve veehouderij duidelijke keuzes aangegeven waar deze wel en niet een toekomstperspectief hebben. In extensiveringsgebieden kunnen be-

drijven met intensieve veehouderij niet verder uitbreiden. Ze worden gestimuleerd om te stoppen, over te schakelen op andere activiteiten of om het bedrijf op een andere locatie voort te zetten.

Verplaatsingsregeling Intensieve veehouderij

De verplaatsingsregeling intensieve Veehouderij ondersteunt intensieve veehouders bij de verplaatsing van hun bedrijvigheid van extensiveringgebied naar landbouwontwikkelingsgebieden. Om deze regeling goed te vermarkten heeft de provincie een coördinatiepunt Intensieve veehouderij opgericht in samenwerking met LTO-Noord en Dienst landelijk Gebied. Zij begeleiden ondernemers bij de keuze en realisatie van de verplaatsing.

Sterlocaties

Deze regeling komt voort uit de reconstructie en regelt de ruimtelijke bescherming van grote intensieve veehouderijbedrijven in de verwevingsgebieden. Sterlocaties komen binnen de gemeente Rijsen-Holten niet voor.

Ontwikkelpool

De ontwikkelpool is een instrument om initiatieven uit het gebied middels een ontwikkelpool om te zetten in geschikte projectaanvragen om de uitvoering te stimuleren.

BIJLAGE

Uitvoeringsprogramma

